

Gün-Xəbər

2024-cü ildə dünya iqtisadiyyatı necə olacaq?

2024-cü il dünya iqtisadiyyatı üçün pis proqnozlarla başlayır.

Bu barədə Dünya Bankının son hesabatında bildirilib.

Dünya Bankı Qrupunun baş iqtisadçısı İndermit Qillin sözlərinə görə, qısamüddətli perspektivdə geosiyasi gərginliyin bərpası və ortamüddətli perspektivdə inkişaf etməkdə olan ölkələrin əksəriyyətinin gözləntisi təhlükə yaradır ki, 2020-ci illər fürsətlərin əldən verildiyi onillik olacaq.

Ətraflı artım proqnozu regionlar üzrə belədir: Şərqi Asiya və Sakit okean regionu – 2024-cü ildə 4,5 faiz və 2025-ci ildə 4,4 faiz; Avropa və Mərkəzi Asiya – 2024-cü ildə 2,4 faiz və 2025-ci ildə 2,7 faiz; Latın Amerikası və Karib hövzəsi – 2024-cü ildə 2,3 faiz və 2025-ci ildə 2,5 faiz; Yaxın Şərq və Şimali Afrika – 2024-cü və 2025-ci illərdə 3,5 faiz; Cənubi Asiya – 2024-cü ildə 5,6 faiz və 2025-ci ildə 5,9 faiz; Afrika qitəsində Böyük Səhradan cənubda yerləşən ölkələrdə - 2024-cü ildə 3,8 faiz və 2025-ci ildə 4,1 faiz.

Azərbaycan səfiri İraq Prezidenti ilə görüşüb

Azərbaycanın İraqdakı fəvqəladə və səlahiyyətli səfiri Nəsir Məmmədov İraq Prezidenti Əbdüllətif Camal Rəşidlə görüşüb.

Bu barədə N.Məmmədov "X" hesabında paylaşım edib.

Tərəflər ikitərəfli münasibətləri müzakirə edib. Görüşdə tərəflər bir daha Azərbaycanla İraq arasında bir çox sahələrdə əməkdaşlığı genişləndirmək niyyətində olduğunu vurğulayıb.

Prezident Ermənistanla xəbərdarlıq etdi: "Əks təqdirdə ..."

Azərbaycandan Azərbaycana insanlar və yüklər heç bir yoxlama aparılmadan keçməlidir. Bunu Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev yerli televiziya kanallarına müsahibəsində deyib.

Dövlətimizin başçısı deyib ki, əks təqdirdə, Ermənistan əbədi dalan kimi qalacaq və əgər, dediyim marşrut (Zəngəzur dəhlizi – red.) açılmasa, biz Ermənistanla heç bir başqa yerdə sərhədimizi açmaq fikrində deyilik. Yəni, beləliklə, onlar bundan daha çox ziyan görəcəklər, nəinki xeyir.

Prezident etimadı doğrultmayan məmurlardan ölkəni xilas edəcək

Bəzi məmurlar qanunların işləməsinə imkan vermirlər

Səh.3

Təhsil islahatları niyə nəticəsizdir?

Məsuliyyətdən yaxa qurtarmaq üçün də nazirliyin yaxşı bəhanəsi var

Səh. 12

Zəhər istehsal edən qida sənayemiz

"İtə qotur yoluxduran" ağartı məhsulları

Səh. 5

Ərdoğan: "Türkiyə hər dəfə kritik yol ayrıcına gəldikdə çirkin ssenarilər işə düşür"

Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan Beşəpə iqamətgahında keçirilən valilər toplantısında çıxış edib.

Dövlət başçısı ölkəsi üçün hazırki tarixi dövrün əhəmiyyətindən danışıb.

"O qədər kritik bir nöqtədəyik ki, bundan sonra atacağımız addımlarla ya dünyanın zirvəsində olacağıq, ya da geridə qalacağıq. Türkiyə hər dəfə kritik bir yol ayrıcına gəldiyi zaman çirkin ssenarilər, xain tələlər və alçaq oyunlar işə salınır. Son günlər tez-tez görünməyə başlayan bu cür hadisələrin arxasında hansı qüvvələr, niyyətlər, məkrələr var, biz çox gözəl bilirik. Onların əsas məqsədi bizi hədəflərimizdən yayındırmaqdır. Sosial media kimi global güclərin nəzarətində olan vasitələrdə yayılan xəbərlərlə ölkəni çaşdırmağa çalışırlar", - deyər Ərdoğan qeyd edib.

O, vurğulayıb ki, Türkiyə təkcə öz sərhədlərindən ibarət bir ölkə deyil.

"Həm Türkiyənin, həm də millətimizin təsir dairəsi və məsuliyyəti çox genişdir. Bizim vəzifəmiz İslama, müsəlmanlara, türklərə və Türkiyəyə qarşı olan tələlərlə bağlı millətimizi ayıq tutmaqdır. Bu baxımdan martın 31-də keçiriləcək bələdiyyə seçkilərinin sülh və əmin-amanlıq şəraitində baş tutması vacibdir", - deyər Türkiyə Prezidenti bildirib.

"O, DAYANMAQ FİKRİNDƏ DEYİL..."

"Müttəfiqlərimiz tərəfindən heç bir təzyiqlə üzləşmirik"

"Ukraynanın Rusiya təcavüzünə qarşı müdafiəsini dayandırması ilə bağlı tərəfdaşlar tərəfindən heç bir təzyiq yoxdur".

Bunu Ukrayna Prezidenti Volodimir Zelenski Vilnüsədə Litva Prezidenti Gitanas Nausėda ilə görüşdən sonra brifinqdə deyib.

"Ukraynanın Rusiya təcavüzünə qarşı müdafiəsini dayandırması ilə bağlı tərəfdaşlar tərəfindən heç bir təzyiq yoxdur. Ədalətli müdafiəmizi və mübarizəmizi dayandırmaq - bu məsələdə heç bir təzyiqlə üzləşmirik. Hazırda belə təzyiq yoxdur", - Zelenski deyib.

O, müharibə ilə bağlı müxtəlif fikirlər olduğunu da əlavə edib.

"Onları eşidir və bu tanış fikirləri mətbuatda oxuyuram. Müxtəlif fikirlər səslənir, müzakirələr aparılır. Ancaq hesab edirəm ki, tərəfdaşlarımız hələ rəsmi olaraq bizə müvafiq siqnallar verməyə hazır deyil. Ən azından mən onları şəxsən eşitməmişəm. Amma düşünürəm ki, biz Rusiya Prezidentinin ritorikasına diqqət yetirməliyik. O, dayanmaq fikrində deyil. O, bizi tamamilə işğal etmək istəyir", - deyər Ukrayna Prezidenti bildirib.

Zelenskinin sözlərinə görə, tərəfdaşların Ukraynaya maliyyə və hərbi yardımla bağlı qeyri-müəyyənliyi, bəzən ləng reaksiyası Rusiyaya yalnız cəsarət və güc verir. "Ona görə də bunu (yardımın verilməsini - red.) təxirə salmağa qətiyyətlə ehtiyac yoxdur", - Prezident vurğulayıb.

Prezident Zelenski bəyan edib ki, Putin Ukraynanı məhv etməyə nə qədər dayanmayacaq.

"Ukrayna buna dözməsə, növbəti hədəfdə Litva, Latviya, Estoniya və Moldova ola bilər. Onlar (ruslar - red.) artıq Finlandiyadan, Özbəkistandan müstəqilliyindən danışmağa başlayıblar... O (Putin - red.) biz hamımız birlikdə bu müharibəni bitirməyə qədər istilalara son qoymayacaq", - deyər Zelenski vurğulayıb.

Erməni katolikosu II Qaregin İrəvanın əsas kilsəsində keçirilən mərasimində bəyan edib ki, "(qondarma) "artsax" bizim üçün heç vaxt keçmiş çevril-

də, Azərbaycan üçün bir nəticəni də ortaya çıxarır: ermənilər Qarabağ iddiasından asanlıqla əl çəkməyəcək, çünki erməni terroru və separatizminin

istiqlamətdə hərəkət etməyə vadar edir:

1. Ermənistanla sülh sazişini revanşizm meyillərinin olmayacağı zəmanəti ilə imzalamaq və bu ölkə-

Bakı İrəvandan nələri tələb edə bilər?

məyəcək".

Paşinyan hakimiyyəti bu mövqeyi paylaşmır. Qareginin Yeni il günü müraciətinin İctimai Tv-də yayımlanmasına icazə verilməməsi də təkce kilsə-hakimiyyət qarşılıqlı münasibətindən yox, həm də katolikosun qondarma "artsax"dan bəhs etməsindən qaynaqlanır. Baş verənlər Ermənistanda kilsə-iqtidar davası kimi görünse

mənbəyi həmişə kilsə olub və onların siyasətə də, diaspora da kifayət qədər təsiri var;

Və bu, Azərbaycanı iki

nin üzərinə maksimum öhdəlik qoymaq;

2. Sülh sazişi imzalanırsa belə daim "tətikdə" dayanmaq, Ermənistanın ərazi iddialarını yenidən dilə gətirmək imkanı olmayacaq qədər zəiflətmək;

Əks təqdirdə, məhz sülh naminə sülh bağlamaq ermənilərə zaman qazandıra bilər.

Asif Nərimanlı

Dövlət başçısı: "Fərrux", "Qisas" məqsədyönlü əməliyyatlar idi"

"23 aprel hadisələri çox önəmli bir tarixdir. Bütün sərhədlərə biz nəzarət etməyə başlamışdıq və bir daha göstərdik ki, bu torpaqların sahibləri bizik".

Bunu Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev yerli televiziya kanallarına müsahibəsində deyib.

April 23-nə qədər də bir neçə dəfə Ermənistanla və yerli separatçılara bunun (Qarabağın - red.) bizim torpağımız olduğunu nümayiş etdirdiyimizi, "Fərrux", "Sarıbabaxırqız", "Qisas" əməliyyatlarının tərəfimizdən aparılmış önəmli hərbi əməliyyatlar olduğunu xatırladan dövlətimizin başçısı diqqətə çatdırıb: "Bu əməliyyatlar nəticəsində o vaxt

nəzarətimizdə olmayan Qarabağ bölgəsinin strateji təpələri, yüksəklikləri biz tərəfdən götürülmüşdür və 19-20 sentyabr əməliyyatı üçün bunun çox böyük əhəmiyyəti var idi. Yəni, o əməliyyatlar, sadəcə olaraq, kortəbii seçilməmişdi, məqsədyönlü əməliyyatlar idi".

İrandan Azərbaycana 29 kiloqram narkotik gətirərək satan "balıqçı" həbs edilib

Polis əməkdaşları tərəfindən narkotik maddələrin qanunsuz dövriyyəsinin qarşısının alınması istiqamətində intensiv mübarizə tədbirləri davam etdirilir.

Bu barədə Daxili İşlər Nazirliyindən məlumat verilib.

Bildirilib ki, narkotacirlər mürəkkəb relyef şəraitindən və digər üsullardan istifadə edərək narkotikləri qaçaqmalçılıq yolu ilə ölkə ərazisinə keçirməyə cəhdlər edirlər. Baş Narkotiklərlə Mübarizə İdarəsi tərəfindən Neftçala rayonunda keçirilən növbəti tədbir zamanı balıqçılıq fəaliyyəti adı altında narkotiklərin qanunsuz dövriyyəsinə təşkil edən, əvvəllər məhkum olunmuş rayon sakini 1979-cu il təvəllüdlü Rəşad Nağıyev saxlanılıb. Həmin şəxsin üzərindən və yaşadığı evdən ümumilikdə 29 kiloqram, o cümlədən tərkibi psixotrop maddələrlə zənginləşdirilən 28 kiloqramdan artıq qurudulmuş marixua və 1 kiloqram tiryək aşkar edilib.

R.Nağıyev ölkəyə İran İslam Respublikasından qaçaqmalçılıq yolu ilə gətirilən narkotikləri Xəzər dənizinin Neftçala rayonu hissəsində qarşılayaraq Bakı şəhərində ayrı-ayrı şəxslərə çatdırıb, o, bunu pul qazanmaq məqsədi ilə etdiyini bildirib.

Faktla bağlı cinayət işi başlanılıb, saxlanılan şəxs barəsində həbs qətimkan tədbiri seçilib. Əməliyyat-istintaq tədbirləri davam etdirilir.

Tapdıq ABBAS

Təsisçi,

"Əməkdar mədəniyyət işçisi",
Pedaqoji fəlsəfə doktoru,
Qarabağ müharibə veteranı
t.abbas1952@list.ru

Prezident etimadı doğrultmayan məmurlardan ölkəni xilas edəcək

Bəzi məmurlar qanunların işləməsinə imkan vermirlər

Dünyada dövrən dəyişib. Beynəlxalq qanunlar işləmir. BMT TŞ-nın qəbul etdiyi qərarlar belə havadan asılı qalıb. Bir sözlə, "şər imperiyası" SSRİ dağılından sonra, 33 ildir ki, dünyanın nizamı çox ciddi pozulub.

İmperiyadan ayrıldıqdan sonra, əhalisi və ərazisi təcavüzə məruz qalan və müstəqillik qazanmaqla bərabər çox çətin duruma düşən ittifaq ölkələrindən biri də Azərbaycandır. Ölkəmiz müstəqilliyinin 33-cü ilini yaşayır, lakin xarici və daxili düşmənlərin təcavüzü xalqımıza müstəqilliyin bəhrəsini dadmağa imkan verməyib.

Zaman-zaman taleyin amansız fırtınalarıyla rastlaşan ölkəmizin durumu bu gün də ürəkəcan deyil, xalq güzəranının çətinləşməsinə zorla dözdür. Ölkədə qiymətlərin sürətlə qalxması təqaüd və əmək haqqının artım tempinə uyğun deyil, müharibə nəticəsində ölkə iqtisadiyyatının zəifləməsi xalqın güzəranına, yaşayış səviyyəsinə mənfi təsir edib.

Doğrudur, son 3 ildə Azər-

baycan 30 il işğal altında qalmış torpaqlarını azad edib, xalqın ruhu yüksəlib, amma insanlarımızın güzəranı, iqtisadi potensialı, dolanışığı çox zəifləyib. Bakı şəhəri daxil olmaqla, ölkənin bütün şəhərlərinin küçələrində dilənçilərin sayı hər gün çoxalır. Xalq firavan yaşamaq istəyir, əgər qazanılan qələbə insanların firavanlığını təmin edə bilmirsə, həmin qələbə, qələbə sayılmır! İnsanlar fikirləşir ki, mənə firavanlığa qovuşdurmayan qələbə kime lazımdır ki?..

Torpaqlarımızın işğaldan azad olunmasında övladını şəhid verib düşməne qalib gələn şəhid ailələrinin, müharibə əlillərinin və veteranların, sadəcə xalqın qələbədə sonra rifahı yüksəlmək əvəzinə daha da pisləşib, ölkədə rüşvət, korrupsiya, məmur özbaşınalığı güclənib, dünyada qəbul olunmayan pis hallar ölkəni bürüyüb, işsizlik, narkomaniya, dələduzluq və digər mənfi hallar ölkədə qazanc mənbəyinə çevrilib.

Ölkədə elə gün olmur ki, həmin gün narkomaniyaya görə, gənclər dəstə-dəstə polis tərəfindən həbs olunmasın! Bir tərəfdən ölkədə baş alıb gedən işsizlik, digər tərəfdən isə sərhədlərimizdə yuva salmış düşmən qüvvələr bir tike çörəyə mohtac qalan adamlardan istifadə edərək, Azərbaycanda onsuz da ağır olan kriminal durumu daha da ağır duruma salırlar. İlkən araşdır-

maların nəticələri göstərir ki, gənclərin kasıb qisminin əksəriyyəti işsizlikdən ailə qura bilmir və imkandan asılı olaraq ya xaricə qaçır, ya narkomaniyaya qurşanır, bu da mümkün olmadıqda isə çıxış yolunu intihara əl atmaqda

görür...

İnsan mənəviyyatının ən çirkin və tənəzzül sayılan digər ifadə etmək belə, istəmədiyim halların ölkəni bürüməsi və bunun ən gəlirli sahələrdən birinə çevrilməsi dövlətimizin gələcəyi üçün böyük təhlükədən xəbər verir. Aparığımız araşdırmalar nəticəsində müəyyən olunub ki, ölkədə fəaliyyət göstərən ailəvi istirahət düşərgələri və otellər bu rezilliyyətin genişlənməsinə xidmət edir. Bakı şəhərində fəaliyyət göstərən irili-xırdalı otellərin əksəriyyəti cütlüklərdən nigah sənədi tələb etmədən nömrə verirlər ki, bu da ölkədə fahişəliyin genişlən-

məsinə xidmət edir...

Azərbaycan xalqını incidən, əlbəttə, tək iqtisadi çətinliklər, böhranlar deyil, insanları incidən, hövsələdən çıxaran, qəzəbləndirən məmurların, onların övladlarının harın, zəngin, aşırı vicdansız, meş-

Xülasə, Azərbaycanı normal inkişaf edən, vətəndaşına rifah, firavan həyat və gənc nəsillə xoş gələcək bəxş edən dövlətə çevirmək istəyiriksə, bütün xalq öz taleyinə sahib çıxmalıdır, dövlətin idarə olunmasında fəal iştirak etməlidir, onminlərlə şəhidlər vermək hesabına qurduğu dövləti qorumaq üçün mütləq mübarizəyə qoşulmalıdır.

Belə çətin zamanda ölkədə növbədənkenar prezident seçkiləri keçirilir. Bu seçkilərin heç kimin gözləmədiyi halda qəflətən keçirilməsi cəmiyyətdə hakimiyyətin siyasi gedişi kimi başa düşülür.

Təbii olaraq bu seçkilərdə hazırkı Prezident İlham Əliyevin qalib gələcəyinə heç kim şübhə etmir.

Eyni zamanda, hesab edirik ki, ölkə Prezidentinin növbədənkenar prezident seçkisini digər seçkilərdən əvvəl salması ölkə üçün daha vacibdir.

Əlbəttə, xalqımız siyasi, iqtisadi çətinliklərə qalib gəlmək üçün bu çətinlikləri yaradan üzdənirəq məmurları zərərsizləşdirmək məqsədilə səylə çalışmalıdır, ruhdan düşməməlidir, əzm nümayiş etdirməlidir. Daxili və xarici ünsürlərin Azərbaycan üzərində çizdiyi mənfi planları dəf etməlidir. Belə olarsa, xalqımız daha firavan yaşaya bilər...

Asif Nərimanlı: Ordumuzun "Zoda girməsi" feykinin məqsədi

Ermənistanın xüsusilə müxalif mediasında Azərbaycan ordusunun Zoda (Söyüdlü) mədəinə daxil olduğu haqda tirajlanan iddia ilk baxışdan Paşinyan hakimiyyətinə qarşı ittiham kimi görünür. Və belə bir iddianı gündəmə gətirməklə "Paşinyan Bakı ilə sülh danışıqları aparır, amma Azərbaycan ordusu irəliləyir" tezisini təbliğ etməyə çalışırlar.

Lakin burada bir məqam şübhələr də yaradır: Ermənistan Xarici İşlər Nazirliyi dünən sərhəddə qoşunların "güzcü prinsipi" əsasında çıxarılması haqda təkliflərinin qüvvədə olduğunu bəyan etdi. İrəvan Azərbaycan ordusunun sərhəd boyu ərazilərdə mövqeləndiyi strateji yüksəkliklərdən geri

çəkilməsinə nail olmağa hesablanmış bu təklifini daim səsləndirir, lakin

dünən, yaxud ondan öncəki günlər bu haqda danışmağa zəmin yaranan

hansısa hadisənin baş verməməsi xüsusilə diqqət çəkir.

İrəvan "güzcü prinsipi"nin vacibliyini göstərmək üçün sərhəddə gərginliyin olmasında maraqlıdır. Bu baxımdan, Ermənistan XİN-in dünənki bəyanatından sonra "Azərbaycan ordusunun Zoda daxil olması" iddiasının tirajlanması diqqəti rəsmi İrəvanın üzərinə yönəldir. İstisna deyil ki, "güzcü prinsipi"ni yenidən gündəmə gətirən Ermənistan hakimiyyəti belə bir iddia ilə sərhəddə gərginliyin davam etdiyini və yeganə çıxış yolunun qoşunların geri çəkilməsi olduğunu göstərmək istəyir. İddianın müxalif mediada tirajlanması iz azdırmaq məqsədi daşıya bilər.

Ləğv edilmiş "Bakı Nəqliyyat Agentliyi" publik hüquqi şəxsin yol hərəkətinin təşkili şöbəsinin müdir müavini Vüqar Hüseynov və qurumun məsləhətçisi Hikmət Vəlizadənin cinayət işi üzrə məhkəmə prosesi başlayıb.

Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsində hakim Rasim Sadıxovun sədrliyi ilə keçirilən prosesdə prokuror ittiham aktını elan edib.

İttihamdan məlum olur ki, özəl klinikalar, restoranlar və başqa obyektlərin qarşısında parklanmaya icazə almaqdan ötrü Bakı Nəqliyyat Agentliyinə külli miqdarda rüşvət verilib. Agentliyin Yol hərəkətinin təşkili şöbəsinin müdir müavini Vüqar Hüseynov və bu şöbənin məsləhətçisi Hikmət Vəlizadə bu ittihamla həbs edilib.

İttihamda yazılıb ki, Bakıda çoxmərtəbəli binaların tikintisiylə məşğul olan şirkətlərdən birinin rəhbərindən də rüşvət tələb ediblər. Lakin o, pul verməyə razılaşmadığına görə BNA-dan "parklanmanın təşkilinə icazə verilmir" məktubu gəlib.

İttihamda yazılıb ki, Bakıda çoxmərtəbəli binaların tikintisiylə məşğul olan şirkətlərdən birinin rəhbərindən də rüşvət tələb ediblər. Lakin o, pul verməyə razılaşmadığına görə BNA-dan "parklanmanın təşkilinə icazə verilmir" məktubu gəlib.

Bundan sonra həmin küçə-

Nəqliyyat Agentliyinin vəzifəli şəxsləri kimlərdən rüşvət alıblar?

də "qarşılıqlı yol hərəkəti qatənilib, amma 6 min 500 manat alınmışdır" nişanı quraşdırılıb, nat alınmışdır.

avtomobillər üçün hərəkət birtərəfli olub.

"New Med" klinikasının önündə isə parklanmanın təşkilinə icazədən ötrü 5 min manat alınmışdır.

İstintaq sənədlərinə görə, Nərimanov rayonu, Əliyev küçəsində yerləşən "Kuzə" restoranının rəhbərliyi də obyektin önündə parklanmaya icazədən ötrü BNA-ya rüşvət verib - 8 min manat is-

İttihamda yazılıb ki, Bakıda çoxmərtəbəli binaların tikintisiylə məşğul olan şirkətlərdən birinin rəhbərindən də rüşvət tələb ediblər. Lakin o, pul verməyə razılaşmadığına görə BNA-dan "parklanmanın təşkilinə icazə verilmir" məktubu gəlib.

İttihamda yazılıb ki, Bakıda çoxmərtəbəli binaların tikintisiylə məşğul olan şirkətlərdən birinin rəhbərindən də rüşvət tələb ediblər. Lakin o, pul verməyə razılaşmadığına görə BNA-dan "parklanmanın təşkilinə icazə verilmir" məktubu gəlib.

lar məhkəmənin hazırkı mərhələsində ətraflı ifadə vermək istəməyiblər. Vəkilləri isə deyib ki, təqsirləndirilən şəxslər şahidlərin dindirilməsindən sonra danışmaq istəyirlər. Amma hakim bunu qəbul etməyib. Qeyd edib ki, proses təqsirləndirilən şəxslərin dindirilməsi ilə davam edəcək.

Növbəti proses yanvarın 30-da davam edəcək.

Qeyd edək ki, "Bakı Nəqliyyat Agentliyi" publik hüquqi şəxsin vəzifəli şəxslərinin qanunsuz əməlləri barədə həyata keçirilmiş əməliyyat-axtarış tədbirləri nəticəsində Baş prokuror yanında Korrupsiyaya qarşı Mübarizə Baş İdarəsinin cinayət işi başlanıb.

İstintaqla Agentliyin Yol hərəkətinin təşkili şöbəsinin müdir müavini Vüqar Hüseynovun həmin vəzifədə işləyərək qeyd olunan struktur qurumun məsləhətçisi Hikmət Vəlizadə ilə əlbir olaraq 2023-cü ilin iyun-iyul ayları ərzində Bakı şəhəri ərazisində parklanma sahələrinin təşkil olun-

ması üçün müvafiq prosedurların həyata keçirilməsi müqabilində müxtəlif şəxslərdən ümumilikdə 16 min 500 manat məbləğində pul vəsaitini rüşvət qismində almasına əsaslı şübhələr müəyyən edilib.

Vüqar Hüseynov və Hikmət Vəlizadəyə Cinayət Məcəlləsinin 308.2 (ağır nəticələrə səbəb olan vəzifə səlahiyyətlərindən sui-istifadə), 311.3.1, 311.3.2 və 311.3.3 (qabaqcadan əlbir olan qrup şəxs tərəfindən təkrar və külli miqdarda rüşvət alma) maddələri ilə ittiham elan edilib.

Qeyd edək ki, Bakı Nəqliyyat Agentliyi 2015-ci il dekabrın 21-də Prezident İlham Əliyevin fərmanı ilə Nazirlər Kabineti yanında yaradılıb.

Daha bir fərman əsasında Agentlik 2022-ci il fevralın 7-də Bakı Şəhər İcra Hakimiyyətinin tabeliyinə verilib. Prezidentin 19 aprel 2023-cü ildə imzaladığı növbəti fərmanla isə ümumiyyətlə ləğv olunub və əmlakı Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyinin tabeliyindəki Azərbaycan Yürüstü Nəqliyyat Agentliyinin balansına verilib.

Hacı Zeynalov

Azərbaycanda lizinq ƏDV-dən azad edilib?

RƏSMİ AÇIQLAMA

Azərbaycanda lizinq şirkətlərinə, həm də lizinq alan sahibkarlara aktivləri əldə edərkən ödənilmiş ƏDV məbləğləri əvəzləndiriləcək.

Bu barədə İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Dövlət Vergi Xidmətindən bildirilib.

hesabına əldə edildiyi halda, biznes subyektləri həmin aktivlərə görə ödənilən ƏDV məbləğlərini əvəzləndirə bilirdi və nəticədə maliyyə sektorunda maliyyələşmə alətləri üzrə vergi yükü fərqləri yaranmış olurdu ki, bu da lizinq bazarının rəqabətliyinə mənfi təsir göstərirdi.

Lizinq şirkətlərinin gəliri olan ssuda faizlərinin isə maliyyə xidmətləri kimi ƏDV-dən azad olunması davam etməkdədir. Bununla yanaşı, lizinq şirkətləri tərəfindən aktivlər ƏDV ödənilmədən əldə edilibsə, həmin aktivlərin maliyyə lizinqi çərçivəsində biznes subyektlərinə təqdim edilməsi üzrə həm aktivin dəyəri, həm də ssuda faizlərinin tam şəkildə ƏDV-dən azad olunması davam etdiriləcək.

Daha bir vacib dəyişiklik lizinq alanın maliyyə lizinqi müqaviləsi üzrə hüquq və öhdəliklərini digər şəxsə ötürdüyü halda lizinq verənlə yeni alıcı arasında yaranan münasibətlərin maliyyə lizinqi hesab olunması, evvelki müqavilənin davamı sayılmasıdır.

Maliyyə lizinqi müqaviləsinə vaxtından əvvəl xitam verildikdə və həmin əməliyyat Vergi Məcəlləsinin 140.2-ci maddəsinin tələblərinə uyğun gəlməyi təqdirdə, belə əməliyyat maliyyə lizinqi hesab edilməyəcək. Bu zaman vergilərin dəqiqləşdirilməsi Vergi Məcəlləsinə əsasən aparılacaq.

Beləliklə, dəyişikliklərin yekun nəticəsində lizinq alətinin təşviqi və bu prosesdə iştirak edəcək subyektlərin bu alətdən daha çox istifadə etməsinə şərait yaranacaq.

Vergi Məcəlləsinə edilən dəyişikliyin əsas məqsədi maliyyələşmə alətləri üzrə bərabər vergi rejiminin yaradılması, səmərəliliyin artırılması, ƏDV-nin dəyər zənciri üzrə son istehlakçıya ötürülməsi yolu ilə vergi yükünün azaldılması, biznes subyektlərinə ödənilmiş ƏDV-ni əvəzləndirmək hüququ verməklə vergi yükünün optimallaşdırılmasıdır.

Son dəyişikliklərə qədər lizinq şirkətləri lizinqə verdikləri aktivləri əldə edərkən ödədikləri ƏDV məbləğlərini əvəzləndirə bilmədiklərinə görə vergi məbləği aktivin dəyərinə daxil olurdu. Bu isə aktivin maliyyə lizinqi çərçivəsində əldə edilən biznes subyektlərinin ƏDV-ni əvəzləndirmək imkanını məhdudlaşdırır və kapital qoyuluşu üzrə vergi yükü yaradırdı. Lakin aktivlər bank kreditləri

TƏBİB-dən qızılca ilə bağlı orta yaşlı əhaliyə - Çağırış

TƏBİB-dən daxil olan məlumata görə, 11-40 yaşlı əhali qruplarının qızılca xəstəliyindən müdafiəsi üçün 1 dəfə peyvənd olunması kifayət edir.

Qeyd olunub ki, 2023-cü ilin payız mövsümü başlayandan etibarən ölkə ərazisində uşaqlar və böyüklər arasında qızılca xəstəliyinin yayılması davam edir. Epidemioloji vəziyyətin təhlili xəstəlikdən ağırlaşma hallarının, əsasən, qızılcaya qarşı vaksinasiya olunmayan şəxslərdə müşahidə olunduğunu göstərir.

Əhalinin sağlamlığının qorunması və yoluxmaların, həmçinin xəstəliyin ağırlaşmalarının və ölüm hallarının qarşısının alınması məqsədilə əks-epidemiya, profilaktik tədbirlər çərçivəsində 10 yaşadək uşaqların Milli Peyvənd Proqramına əsasən peyvəndlənməsi ilə yanaşı, 11-40 yaşlı əhali arasında da peyvəndlənmə tədbirləri aparılır.

Vaxtında qızılcaya qarşı peyvəndlənmədən kənar qalan, heç vaxt bu xəstəliyi keçirməyən 11-40 yaşlı əhali arasında peyvəndlənmənin aparılması üçün Azərbaycan Respublikası Səhiyyə Nazirliyi tərəfindən ölkəyə idxal edilən vaksin preparatlarının tətbiqinə ötən ilin 27 dekabr tarixindən başlanılıb.

Peyvəndlənmə prosesi Bakı şəhəri və regionlarda uşaq, böyük əhəlisinə ambulator-poliklinik xidmət göstərən tibb müəssisələrində könüllülük prinsipi əsasında aparılır.

Ötən əsrin 80-ci illərində hər il yay tətlini Kəlbəcər yaylağında istirahət edərdik. Bizim istirahət üçün məskunlaşdığımız məkan "Ceyran" bulağından iki kilometrə yaxın məsafədə yerləşirdi. Günəş "Kiçik istisu" adlanan qeyzərdə (qeyzər - isti su çıxan çeşmə, bulaq) vanna qəbul edirdik. Günün birində qonşuluqdakı fermanın qadınları yağ düzəltmək məqsədi ilə südü əl ilə işləyən "seperator" qurğudan keçirib, yağ süddən ayırırdılar. Qurğunun bir tərəfindən qatılaşıdırılmış süd (çiyə), digər tərəfindən isə üzsüz süd (tərkibi yağsızlaşdırılmış süd) axırdı. Biz, növbə ilə üzsüz süd vədərəsi dolduqca apatıb itin yağına (bir kürək təhfəci dərinliyində qazılmış kiçik çala) tökür, itlər də bu südü işlətə - loqqhaloqla içirdi. Bu mənərə bizim üçün də maraqlı görünürdü, həvəslə süd daşıyırdıq itlərə. Həm də bizə deyirdilər ki, itləri tez-tez yemləyin ki, sizi tanısin - gələndə sizə hüzməsin. Bu amil də bizə bir qədər stimül verirdi. Həvəslə "işlədiyimiz" yerdə fermanın sürüsü otlaqdan arxaca (qoyunların nahar və sübh vaxtı yığıldığı yer) qayıtdı. Başında tüklü çoban papağı olan, "Qədim baba" deyər çağırığımız kişi bu mənərəni görüb havalandı: "Ay Avanesin qızları, ay Hacadurun qızları, (sonradan öyrəndim ki, Avanes və Hacadur Qədim babanın yanında asan qalan erməni adları imiş) sizə deməmişəm ki, itə üzsüz süd verməyin, indi o itlərin hamısı qotur tutacaq...". Biz də bayaqdan elə bilirdik ki, xeyirxah bir iş görürük - obanı qurd-quşdan qoruyan keşikçiləri yemləyirik.

Hazırda heyvandarlıqla məşğul olan rayonların kəndlərindən rəhmətlik Qədim babanın itlərinə belə, içməsinə rəva bilmədiyi üzsüz südü əhalidən ucuz qiymətə (bir litri 12-13 qəpiyə) satın alırlar. Həmin südü 70 dərəcəyə qədər qızdırıb, ona marqarin, palma və digər bunun kimi ucuz yağları qarışdırıb, sentrafuqa aparatında bircinsli maye alınana qədər qarışdırırlar. Həmin üzsüz süddən yağlılığı 10-12% olan (adi inək südünün orta yağlılığı 3,6% təşkil edir) "süd" alırlar. Bakı şəhərinin bütün marketlərində parıltılı qablaşdırma ilə satılan ağartı məhsullarının 90%-i həmin süddən ha-

zırlanmış mallardır. Yeni marketlərdə bəzəkli qablaşdırılmalarda bizə təklif edilən ağartı məhsullarının (süd, qatıq, qaymaq, xama, pendir, kərə yağ, ayran, kəsmik, kefir, süzmə, şor və s.) 90%-i həmin "süd"dən hazırlanan məhsullardır. Laboratoriya müayinələri isə sadəcə məhsulun tərkibində süd turşularının müəyyən edilməsindən ibarətdir ki, bu da üzsüz süd vasitəsi ilə məhsulun tərkibinə daxil edilib. Bununla da o nəticəyə gəlinir ki, məhsul tam təbii və orqanikdir. Halbuki, belə məhsullar insan orqanizmi üçün çox təhlükəlidir.

Kolbasa və sosiskalarda ət varmı?

Qida sənayesinin zəhərləmələri yalnız bununla bitmir. Ölkənin marketlərində

lərdə istehsal edilməsindən söhbət açırıq.

Marqarinlər, palma yağı (palma toxumundan alınan yağlar) və eləcə də trans yağların molikulları həcminə görə digər heyvan və bitki yağlarına nisbətən böyük və ərime temperaturu bədən temperaturundan yüksək olduğundan yağ həzm edilə bilmir. Belə yağların mütə-

vi formula, E171 kodu ilə tanınır) ərzaq və gündəlik tələbat mallarını daha ağ və parlaq göstərmək, rütubətli saxlamaq üçün istifadə edilir. Bu nano hissəciklərdən ibarət olan maddə bütün yuxarıda sadalanan keyfiyyətləri ilə yanaşı toksik xassəyə malikdir. İnsan orqanizminə zəhərləyici təsir göstərir. Ona görə də bu maddənin qida

siya yaradaraq müxtəlif xəstəliklərə yol açır.

Azərbaycan xalqının qida sağlamlığına zərbə vuran digər amil isə geni dəyişdirilmiş məhsullardır (GMO). Ötən ilin əvvəlindən qüvvəyə minmiş qanuna görə ölkəyə GMO məhsulları yalnız təcrübə məqsədi ilə gətirilə bilər. Buna baxmayaraq, sözügedən qanun qüvvəyə minənə qədər ölkəyə kifayət qədər GMO mənşəli toxumlar və ağac tinkləri gətirilib. Beləcə artıq ölkənin daxilində neçə illərdir ki, GMO meyvələr və tərəvəzlər yetişdirir, onlardan ərzaq məhsulları hazırlayırıq. Buna baxmayaraq heç bir məhsulun üzərində məlumat yerləşdirilmir ki, bunun tərkibində filan qədər GMO mənşəli məhsul var. Biz bu yolla da genofundumuza zərbə vururuq. Son illər ərzində sindiromla və ya

Zəhər istehsal edən qida sənayemiz

"İtə qotur yoluxdur" ağartı məhsulları

təklif edilən, yerli istehsal olan kolbasa və sosikalarda heç biri sadə laborator testlərdən uğurla keçə bilmir. Müayinələr nəticəsində belli olur ki, bu məhsulların tərkibində yalnız ədviyyat, süni boyalar, doldurucu materiallar, marqarinlər, palma yağı və digər trans yağlardan ibarətdir. Bunlar isə bir çoxu - ən azı həmin yağlar, boyalar və doldurucu maddələr - insan orqanizmi üçün olduqca zərərliyə.

Məsələn, konkret olaraq marqarin yağları orqanik məhsul deyil, nüftədən alınır. Sadəcə onun tərkibinə rəng və dad vurmaqla kərə yağının görüntüsü və dadı verilir. İnsanlar isə heç də kərə yağından fərqlənməyən bu rəngə, dada və ucuz qiymətə aldaraq bu qidaların müştərisinə çevrilir. Bir tərəfdən öz orqanizmini zəhərləyir, digər tərəfdən isə onu xəstəliklərə düşür edən sahibkarın biznesini maliyyələşdirir, onun çiçəklənməsinə vəsile olur. Hələ biz bu qida məhsullarının hansı antisanitar mühit-

mədi qəbul edilməsi bağırsağın mikroflorasını pozaraq, onun süzgec (filtr) funksiyasını sıradan çıxarır. Nəticədə tam ərimeyən və iri həcmə malik olan həmin yağ molikulları qana keçir və hüceyrələrə qədər daşınır. Ancaq hüceyrə qlafı (hüceyrə "dərisi") həmin yağ molikullarını stoplazmadan hüceyrənin daxilinə buraxmır. Nəticədə hüceyrəni qidalandırmalı olan həmin yağlar qan vasitəsi ilə geriye - qara ciyəre qaytarılır və depolanmaq təyinatı alır. Beləcə həmin yağlar uzun müddət qara ciyərdə və bədənin müxtəlif yerlərində ehtiyat piy qatı kimi toplanır. Bununla da insanlar xəstəlik mənbəyi olan şişmanlıqdan - artıq çəkiddən əziyyət çəkir.

"Beyaz ölüm" bizi hər addımda izləyir

Amma bununla da bizi zəhərləyən qidalar bitib-tükənmir, bu da son deyil. Əsrin beləsinə çevrilən titan-2-oksid (titandioksi - TiO₂ kimyə-

məhsullarına aşağı dozalarda qatılmasına icazə verilir. Buna baxmayaraq, artıq inkişaf etmiş ölkələrdə titan-2-oksiddən qida sənayesində istifadə edilməsi qadağan olunub. Azərbaycanda isə belə bir qadağa mövcud deyil. Ona görə də E171 maddəsindən istifadə etməklə məhsullar həm ölkəmizdə istehsal edilir, həm də idxal olunur. Bu məhsullara un, duz, qənd, düyü, şirniyyat kremləri, diş pastaları, müxtəlif kremlər, digər ağ rəngli kosmetik vasitələr, hər növdən olan ağ kağızlar, ağ boyalar, divar kağızları və s. aiddir. Yeni insanlar bu gün yalnız qida ilə deyil, məişətlə də, təhsillə də, təmirlə də zəhərlənir. Orta məktəbdə oxuyan uşaqlara aldığımız parlaq ağ dəftərlərin vərəqləri belə, E171 nano hissəciklərlə boyanır. Uşaqların əlini dəftərə vurduqdan sonra ağzına aparması, o dəftər-kitabın mühitində nəfəs alması belə, zəif zəhərlənməyə səbəb olur. Bu zəif zəhərlənmələr isə orqanizmdə konsentra-

anormal doğulan uşaqların sayının artmasını məhz alimlər həm də bununla əlaqələndirirlər.

Bəli, əziz oxucular, gözümüz görə-görə həmvətənlərimiz, ermənilər yox, öz vətəndaşlarımız bizi zəhərləyir. Amma buna bir dur deyən, bunun qarşısını almağa, heç olmazsa, cəhd göstərən varmı? Əlbəttə yox. Bu işdə daha çox məsuliyyəti hökumət daşıyır - daha etibarlı qida təhlükəsizliyi sistemi qurulmalıdır. Ancaq hökumət bunu etməsə, biz vətəndaş olaraq bunu ondan tələb etməliyik, bu da bizim məsuliyyətimizdir.

Akif Nəsiri

Türkiyədə fəaliyyət göstərən "World Panorama" Strateji Araşdırmalar Mərkəzinin rəhbəri, politoloq Ramiyə Məmmədova Telegraf.com-un suallarını cavablandırır.

Onunla müsahibəni təqdim edirik.

- *ABŞ dövlət katibi Entoni Blinkenin Türkiyəyə səfərində Ankaraya F-16 qırıcılarının satışı da müzakirə edildi. Vaşinqton bu məsələni İsveçin NATO-ya üzvlüyü ilə əlaqələndirir. Əvvəllər isə Rusiyadan S-400 sistemlərinin alınmasını bəhanə edib imtina etmişdilər. Niyə ABŞ bu satışı gecikdirir və ya bunu istəmir?*

- Əslində, bu məsələnin İsveç və S-400 məsələləri ilə heç bir əlaqəsi olmamalıdır, yoxdur. Sadəcə ABŞ bu məsələ üzərindən Türkiyəyə bəzi şərt və tələblərini qəbul etdirmək üçün manipulyasiya edir. Türkiyə də bunları qəbul etmədiyi üçün zaman-zaman Vaşinqtonun satışla bağlı şərtləri dəyişir.

Hesab edirəm ki, ABŞ məqsədlərinə nail olmaq üçün bunu ən müxtəlif məsələlərlə əlaqələndirməsini bitirməyəcək. Hətta F-16-ları verməmək üçün şərtləri getdikcə artacaq. Amerika bu kimi kritik məsələlərdən istifadə edərək Türkiyəni öz nəzarətinə almağa, özündən asılı vəziyyətə salmağa çalışır. Rəcəb Tayyib Ərdoğan hakimiyyətdə olduqca, bu, mümkün olmayacaq.

Ərdoğanın xarici siyasəti müstəqildir, öz xətti ilə gedir, kimsəyə tabe olmur. Bu səbəbdən də ABŞ Türkiyəni əlinin altında saxlaya bilmir.

İsveçə gəlincə, Türkiyə bu ölkənin NATO-ya üzvlüyünə qarşı deyil. Sadəcə İsveç bunun üçün Türkiyə qarşısında götürdüyü öhdəlikləri yerinə yetirməlidir, əsas öhdəliklər isə hələ də reallaşmayıb. Zənnimcə, İsveç ABŞ-nin təlimatı ilə bu öhdəliklərdən yayınır. ABŞ bunu istəmir, çünki İsveçin yerinə yetirməli olduğu əsas şərtlər PKK terrorçuları ilə əlaqəlidir.

İsveçə sığınan terrorçuların hər biri Ankaraya təhvil verilməlidir. ABŞ buna mane olur, çünki həmin terrorçuları bəsləyən Vaşinqtondur. ABŞ PKK/YPG terrorçularını Yaxın Şərqdə elə-belə dəstəkləmir, indi onun sıradan çıxması maraqlarına uyğun gəlir.

Görünən budur ki, ABŞ F-16-ları Türkiyəyə vermək niyyətində deyil. Hətta İkinci Qarabağ Müharibəsi zamanı Amerika bu məsələ üzərindən Türkiyəni şantaj etmişdi. Ankaraya şərt qoymuşdular ki, Azərbaycana dəstəyi dayandır, F-16-ları verək. Türkiyə bu şantaja boyun əymədi. Vaşinqton bu şantajın işə yaramayacağını bildirdi, sadəcə qırıcıları verməmək üçün bir az da vaxt uzadırdı. İndi elədiyi kimi...

ABŞ heç vaxt Türkiyə hərbi aviya-siyasının müasir silahlarla güclənməsini istəmir. Vaxtilə Türkiyəni F-35 proqramından bu məqsədlə çıxarmışdılar. Türkiyəyə verilməli olan F-35-lər hələ də Amerikada anqardadır. Ümumiyyətlə, Amerika kim onların maraqların uyğun davranırsa, onlara istədikləri silahları verir. Məsələn, ərəb dövlətlərinə. Türkiyə bu baxımdan maraqlara uyğun deyil.

- *ABŞ-nin Azərbaycana qarşı münasibəti də suallar yaradır. Son olaraq Vaşinqton ölkəmizi dini*

müstəvidə ittiham etdi. Niyə ABŞ Azərbaycana özündən narazı salmaq yolunu tutub, məqsədi nədir?

- ABŞ son zamanlarda Blinkenin təmsalında müəmmalı geosiyasi oyunlara başlayıb. Öz hegemonluğunu sübut etməyə çalışan Amerika onun məqsədlərinə xidmət etməyənlərə dişini qıcayır. "Yeganə supergüc" olduğunu göstərmək üçün dünyanın istənilən yerində baş verən proseslərə əl atır. ABŞ çoxqütblü nizamı qəbul etmək istəmir, bu səbəbdən kritik bölgələri öz çətiri altında toplamağa çalışır.

Amma Amerikanın bu yöndəki xarici siyasəti fiaskodur. Məsələn, Ukraynada Rusiyaya uduzur, Yaxın Şərqdəki mövqelərini itirir.

Azərbaycana gəlincə, ABŞ bu yöndəki siyasətində də səhvlərə yol verib. Əslində son dövrlərə qədər ABŞ-Azərbaycan münasibətləri çox yaxşıydı.

yürüdü, xarici tərəfdaş və müttəfiqlərini özü seçir, bu da ABŞ-nin xoşuna gəlir. Yəni Vaşinqton Ermənistan və Gürcüstanda olduğu kimi, Azərbaycanı da bölgədə Rusiyaya qarşı bir vasitəyə çevirməyə çalışır, amma bu alınmır.

Bir sözlə, ABŞ-nin Cənubi Qafqaz planı Azərbaycana çatanda pozulur. Azərbaycana qarşı bütün oyunların kökündə də bu amil dayanır.

- *Türkiyənin nəqliyyat naziri Abdulkadir Uraloğlu Zəngəzur dəhlizinin 2028-ci ilə qədər açılacağını bəyan etdi. Ardınca İran Xarici İşlər Nazirliyi açıqlama verərək, buna qarşı olduqlarını bildirdi. Niyə Tehran bütün region dövlətlərinin, hətta Ermənistan və Qərbin belə açılmasına razı olduğu dəhlizə qarşı çıxır?*

- İran Zəngəzur dəhlizindən qorxur. Tehranda fikirləşirlər ki, bu dəhliz açıl-

yolda ona maneə yaratmağa çalışanlardan biri də İrandır. İndi İran Ermənistanı həm sülhdən, həm də regionda reallaşan beynəlxalq nəqliyyat projələrindən kənarda qoymağa çalışır. Artıq İrevanda bu oyunun Ermənistana zərərini dərk edirlər.

- *Bəs İran niyə Ermənistanı dəstəklədiyi qədər Fələstini dəstəkləməkdə cəsarətli olmadı? Yaxın Şərqdə baş verənlərə münasibətinə baxdıqda Tehranın çəkdiyini görürük. Nə bir neçə gün əvvəl Suriyada SEPAH generalının öldürülməsinə, nə də Kirmanda baş verən partlayışlara adekvat cavab verə bildilər. Ermənistana gəldikdə isə "cəsarətlənirlər".*

- Hazırda Amerika İranı Yaxın Şərqdə baş verən savaşa cəlb etmək və onu sıradan çıxarmaq üçün hər vasitəyə əl atır. Artıq buna görə Tehranın bölgədəki proksi qüvvələrinə qarşı

Üç ölkənin əli tətikdə: Bölgəni qarışdıracaq ssenari

"İran bu addımı atsa..."

Amma Azərbaycanın Ermənistanla müharibədə qələbə qazanması və ərazilərini işğaldan azad etməsi, ar-

sa, İran logistik xətt kimi sıradan çıxacaq və öz zəifliyini göstərmiş olacaq. Hazırda bir sıra beynəlxalq

dınca Türkiyə ilə əlaqələrin müttəfiqlik səviyyəsinə qalxması Amerikanı qıcıqlandırdı. Görünən o oldu ki, işğal faktı və bölgədəki gərginlik Amerikanın maraqlarında uyğun imiş. ABŞ bu amillərdən istifadə edərək bölgədə özünə yer etmək istəyirdi, amma bu alınmadı. Üstəgəl, Türkiyənin bölgədə yerləşməsi bu planını dalana dirədi.

ABŞ Cənubi Qafqazda möhkəmlənmək istəyir. Artıq bu məqsədlə Gürcüstanda yerləşib. İndi Ermənistanı özünə çəkməyə çalışır. Amma tam asılı vəziyyətdə olan Ermənistanı Rusiyadan qoparmaq asan məsələ deyil. Üstəgəl, bu bölgənin öz aktorları var – Türkiyə və Rusiya.

İndi Amerika xüsusən də Rusiyayı sıxışdırmaq üçün gah Fransanı, gah da Avropa Birliyini bura soxmağa çalışır. Hələlik Gürcüstan və Ermənistan üzərindən bu oyunu davam etdirir. Əlbəttə, bu iki ölkənin ABŞ üçün Azərbaycan qədər əhəmiyyəti yoxdur.

Azərbaycan təbii sərvətlər, iqtisadi, hərbi, ərazi və əhali baxımından regionun lider dövlətidir. İndi bölgənin lider dövləti müstəqil xarici siyasət

xətlər İrandan keçir. Zəngəzur dəhlizi açılarsa, bu xətlərin əhəmiyyəti azalacaq. Yəni İran həmin xətlərdən qazandıqı pulları itirəcək, ağır vəziyyətdə olan iqtisadiyyatı bir az da çökəcək.

İrevan da sonradan dərk elədi ki, İran bu dəhlizi "Ermənistanın təhlükəsizliyi" üçün yox, öz maraqlarına uyğun gəlmədiyi üçün istəmir. Bu səbəbdən Ermənistan gec də olsa, buna razılıq verdi.

Qərbə gəlincə, o da bu dəhlizin açılmasını istəyir. Çünki bu xəttin işə düşməsi Şərqlə Qərb arasında əlaqələri qısaldacaq, asanlaşdıracaq və daşımalar daha ucuz başa gələcək. Digər yandan, Qərb beynəlxalq xətlərin İrandan keçməsinə istəmir. Xüsusən də ABŞ bunda maraqlı deyil. Bu gün ABŞ-nin ən böyük düşmənlərindən biri İrandır. Amerika İranı hər yerdə təcrid etməyə çalışır, bura Cənubi Qafqaz da daxildir. Bu səbəbdən Ermənistan da İranla arasında məsafə saxlamağa çalışır.

Digər yandan, Ermənistan sülh müqaviləsini imzalamaq çalışır, bu

əməliyyatların başlaması məsələsi gündəmdədir. Söhbət ilk növbədə Tehranın Yəməndə dəstək verdiyi qiyamçı "Ənsarallah" qruplaşmasına (Husilər) qarşı əməliyyatlardan gedir. Bölgədəki mövqelərini zəiflətmək üçün İranın bu kimi proksi qüvvələrini sıradan çıxarmaq ağır zərbə olardı. ABŞ İsrail-HƏMAS savaşından bu yöndə istifadə etməyə çalışır.

İran savaşa girməkdən çəkinir, çünki bunun bədəli onun üçün ağır ola bilər. Bu səbəbdən də nə SEPAH generalı və "Hizbullah" komandirinin öldürülməsinə, nə də Kirmandakı olaylara reaksiya verdilər. Tehranda başa düşürlər ki, bütün bunlar onu savaşa çəkmək üçündür. Fələstinə də bu səbəbdən açıq yardıma edə bilmir.

Əgər Tehran hansısa formada savaşa girsə, ABŞ İranı və oradakı rejimi məhv etmək üçün fürsət əldə edəcək. İndi İran proksi qüvvələri vasitəsilə proseslərə müdaxilə etməyə çalışır.

İndi sual budur ki, həmin proksi qüvvələri sıradan çıxarılsa, İran nə edəcək? Bu qüvvələrin məhv edilməsi İranın Yaxın Şərqdəki mövqelərini itirməsi demək olacaq. Çünki Tehranın bölgədə bunlardan başqa elə də ciddi qüvvəsi yoxdur. Artıq ABŞ-nin İranın proksi qüvvələrinə qarşı əməliyyata hazırlaşması haqda məlumatlar var. Husilər onun, "Hizbullah" isə İsrailin hədəfindədir.

Bu əməliyyatlar başlasa və Tehran öz proksilərinin silahlı müdafiəsinə qalxsas, İran ərazisi avtomatik olaraq ABŞ, İsrail, eləcə də son aylarda Yaxın Şərqdəki hərbi qüvvələrinin sayını artıran Britaniyanın hərbi aviasiyasının zərbəsi altında qalacaq.

Belə bir ssenari bütün bölgəni qarışdıracaq, savaşa tərəfləri artıracaq. Hələlik İranın öz ərazisini hədəfə gətirəcəyini düşünmürəm, çünki bunun bədələnin çəkisini bilir.

Müəllif: Mənsur Rəğbətəoğlu

Azərbaycan İnternet Forumunun prezidenti Osman Gündüz yazır:

Uzun illərdir ki Estoniyada, bir neçə ildir ki Rusiyada, son illərdə isə hətta Gürcüstanda, Qazaxıstanda və Ermənistanda pilot qaydada da olsa müxtəlif səviyyəli seçkilərdə elektron səsvermə təşkil olunur.

Yəni bu ölkələrdə məhdud sayda seçicilər (Estoniyada xeyli sayda vətəndaşlar, Rusiyada müəyyən vilayətlər, Gürcüstanda ~100 məntəqə, Ermənistanda ~650 seçici və s.) seçki məntəqəsinə getmədən, müxtəlif üsullarla identifikasiya olunaraq səsvermə prosesində elektron formada iştirak edirlər.

Bizdə vəziyyət necədir?

Hələlik MSK elektron səsvermə ilə bağlı bir açıqlama verməyib. Ötən seçkilərdə isə MSK rəsmiləri bu məsələnin nəzərdən keçirildiyini, lakin hələlik heç bir konkret qərarın olmadığını bildiriblər.

Xatırlayıram ki, 2000-ci illərdə buna cəhdlər oldu, lakin sonralar bu proses davam etdirilmədi.

Düşünürəm ki, ölkəmizdə son zamanlarda rəqəmsal transformasiya sahəsində bir xeyli irəliləyiş olub. MSK-nın bir xeyli təkmil rəqəmsal xidmətləri var.

Ən əsası isə Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyi və

Prezident seçkilərində elektron səsvermədən istifadə ediləcəkmiki?

təndaşların identifikasiyası üçün SİMA rəqəmsal imzaları istifadəyə verib. SİMA bir çox sahələrdə artıq tam formada

lərindən daha effektiv faydalanmaq olardı.

Prezident seçkilərində neçə məntəqə veb-kamera ilə tə-

raşdıracaq? Hələlik MSK bunu açıqlamayıb.

Xatırlayıram ki, son 3 ildə RİNN-nin "Onlayn Azərbaycan" layihəsi çərçivəsində hətta ən ucqar ərazilərə fiber optik xətlər çəkilib. Ölkə üzrə nəhəng fiber optik infrastruktur qurulub.

Yəni nəinki seçki dairələri, hətta kəndlərdə və ucqar ərazilərdəki çox sayda seçki məntəqələri üçün də artıq keyfiyyətli internet əlçatandır.

Eyni zamanda statistika-dan görünür ki, Elm və Təhsil Nazirliyi də son bir neçə ildə əvvəlki illərdən qat-qat çox məktəbi genişzolaqlı internetlə təmin edib. Məntəqələr də adətən məktəblərdə yerləşir.

Buradan belə qənaətə gəlmək olar ki, MSK veb-kamera ilə təmin edilən seçki məntəqələrinin sayına yendən baxa bilər.

Yalnız rayon və şəhər mərkəzlərində yerləşən məntəqələr deyil, artıq kəndlərdə yerləşən seçki məntəqələrini də veb-kameralarla təmin etmək faydalı olardı.

Vətəndaş seçki məntəqəsində özünü necə identifikasiya edəcək?

Ənənəvi qayda belədir ki, vətəndaşlar məntəqədə seçki

bülleteni almaq üçün şəxsiyyət vəsiqəsini təqdim etməlidir. Lakin son illərdə Azərbaycanda bir xeyli rəqəmsal transformasiya prosesi baş verib.

Görəsən 7 fevralda səsverməyə gedən seçicimiz rəqəmsal vasitələrlə seçki məntəqəsində özünü eyniləşdirə biləcəkmiki?

Yəni tutaq ki, SİMA-dan istifadə edib eGov mobil tətbiqinə daxil olan vətəndaş özü haqqında məlumatı məntəqə seçki komissiyası üzvünə təqdim etdikdə məntəqə rəsmisi bunu rəsmi sənəd olaraq qəbul edəcəkmiki?

Bu sualın cavabı isə bu gün nazir Rəşad Nəbiyevin əmri ilə İnnovasiya və Rəqəmsal İnkişaf Agentliyinin sədr müavini təyin edilən, əsasən eGov quruculuğu sahəsinə cavabdeh olan Rəşad Xalqovdandır.

Ümumiyyətlə isə fikrimcə, hökumətin, RİNN və MSK-nın bütövlükdə ölkədə seçki prosesinin, həmçinin səsvermə prosesinin rəqəmsal transformasiyası ilə bağlı yol xəritəsi hazırlaması da faydalı olardı.

P.S. Bu gün növbədənənar prezident seçkiləri ilə bağlı ölkəmizdə olan ATƏT-nümayəndələri ilə Seçki Müşahidə və Təhlil Qrupu olaraq görüşümüzə həm də bu tip məsələlərə diqqət yetirilib

istifadə edilir. Düşünürəm ki, biometrik texnologiyaya əsaslanan bu identifikasiya vasitəsindən istifadə etməklə az sayda məntəqələrdə olsa da vətəndaşların elektron formada səsvermədə iştirakını sınaqdan keçirmək faydalı və doğru olardı. Fikrimcə MSK və RİNN bunu reallaşdırma bilirdi.

Qarşıdakı seçkilərdə bu elektron səsvermənin nəticə-

min ediləcək?

Azərbaycanda indiyədək təxminən 1000 seçki məntəqəsində veb-kameralar quraşdırılıb. Xatırlayıram ki bu proses regionda ilk dəfə olaraq Azərbaycanda reallaşmışdı. Seçkilərin müşahidəsi üçün bu texnologiya da mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

Görəsən bu il MSK neçə məntəqədə veb-kamera qu-

Sinqapurun yaxşı təhsilindən pis nümunə

"Sınıfdə 40 nəfərin təhsil almasının tədrisə mənfi təsiri yoxdur" (E. Əmrullayev).

Nazir bu səhv fikri əvvəllər də dəfələrlə təkrarlayıb. Bu fikir pedaqoji elmin prinsiplərinə və təhsil təcrübəsinə ziddir. 5 il Təhsil instituna, 4 il ETN rəhbərlik edən şəxsin belə ziyanlı fikir səsləndirməsi çox qəribədir. Sosial şəbəkələrdə yüzlərlə müəllim bu fikrin səhv olduğunu yazırlar. Bu fikrin ziyanlı olmasını hətta sertifikatlaşdırma kəsilən müəllimlər də bilir, bəs təhsil menecerləri niyə bunu bilmir görəsən?

Nazir Sinqapur təcrübəsini bizə nümunə gətirir. Əslində Sinqapurla biz heç bir sahədə müqayisə edilə bilmərik.

Sinqapurda korrupsiya 0 səviyyəsindədir, bizdəki səviyyəni isə o özü yaxşı bilir. Qalan bütün məsələlər burdan nəticə kimi alınabilir.

Bizdə Sinqapur səviyyəsində təchiz edilmiş məktəblər, dərslilər, proqramlar, elektron resurslar, müəllimlərin hazırlanma və təkmilləşdirmə sistemi, elmi-metodik baza, obyektiv qrant siyasəti, təhsil layihələrinin maliyyələşməsi müəllim nüfuzu, müəllim maaşları və müəllimin sosial müdafiəsi varmı?

Sinqapurda təhsilə, təhsil tədqiqatlarına və təhsil innovasiyalarına qoyulan real investisiyanı niyə bizdəki ilə

müqayisə etmirlər?

Bizdə heç Sinqapurdakı təhsil menecerləri də yoxdur.

Sinqapur təhsili dünyanın ən yaxşı təhsil sistemlərindən biridir. Onların təcrübəsindən çox şey öyrənmə bilirdik. Amma nazirin təklif etdiyi bu ideya bəlkə də bizim təhsilə ziyan verəcək ən pis nümunədir. Biz yaxşı sistemin bizə uyğun olmayan, ziyanlı tərəfini niyə əxz edək ki? Məqsəd nədir? Biz əvvəlcə Sinqapurun təhsil ekosisteminə burda qurmalı, bundan sonra o təcrübəni bura transfer etmək haqqında düşünməliyik.

Amma Sinqapur təhsil təcrübəsini bura transfer etmək üçün də gerek on-

ların təhsil menecerlərini bura transfer edək. Çünki, təhsildə hər bir işin uğuru insan kapitalına, bu işin başında

duran menecerlərin peşəkarlığına bağlıdır. Bizim təhsil menecerləri əgər Sinqapur təhsil sisteminin bizim üçün ən ziyanlı elementini bəyənirsə, deməli hələ yaxşı ilə pisi ayıra bilmirlər, bu təcrübəni düzgün dəyərləndirə bilmirlər.

Hər bir müəllim yaxşı bilir ki, sınıfdə şagirdlərlə ünsiyyət (daxili bağlılıq və qarşılıqlı təsir) yaratmasa, əks-əlaqə qurmasa fəaliyyəti səmərəsiz olar. Bu iki şərti 40 nəfərin iştirak etdiyi sınıfdə reallaşdırmaq mümkün olarmı?

Digər tərəfdən Sinqapurda onlayn

təhsil inkişaf edib. Ona görə də sınıfdə çox şagirdin olması fərdi onlayn təlimlə kompensasiya edilir.

Bəs niyə belə səhv fikir hər dəfə təkrarlanır?

Düşünürəm ki, gələcəkdə sinifləri optimallaşdırma bəhanəsi ilə belə komplektləşdirmək istəyirlər. Niyə?

Təhsildə əmək haqqı fonduna qənaət etmək üçün. Təhsilin büdcəsi ilbəil artdığı dönmədə niyə əmək haqqı fondu artmasın ki?

Görünür təhsildə daha mühüm "layihələr" olacaq, onları maliyyələşdirmək üçün.

Deputatların da sual etdiyi kimi, əvvəlki illərdəki yüz milyonlarla manatın hansı "layihələr"ə xərclənməsinə, təhsilə verdiyi fayda haqqında suallar niyə hələ də cavablanmayıb?

"Mən bilirəm, siz məktəblərdə dərs keçmirsiniz" (E. Əmrullayev).

Nazir bu sözü 2022-ci ilin avqustunda, BŞTİ-də məktəb direktorları ilə keçirilən iclasda deyib. İndi sınıfdə 40 şagird söhbəti həm də ona işarədir ki, jurnal üzrə siyahıda nə qədər şagird olsa da, siniflər boşdur, uşaqlar repetitor yanında, 40 yox, hətta 60 şagirdin adı jurnalda olsa da, boş sınıfdə təlimin keyfiyyəti bu təsir etmz.

Bəlkə Sinqapurlular da bizdən bu təcrübəni əxz etsinlər?

Dos. İlham Əhmədov

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin köməkçisi - Prezident Administrasiyasının Xarici siyasət məsələləri şöbəsinin müdiri Hikmət Hacıyev Almanyanın "Berliner Zeitung" qəzetinə müsahibə verib.

Paralel.az AZƏRTAC-a istinadən müsahibəni təqdim edir:

- Cənab Hacıyev, "Reuters" agentliyinin dekabrın 19-da verdiyi məlumata görə, siz demisiniz ki, Ermənistanla Azərbaycan arasında münaqişə 35 ildən sonra başa çatıb. Azərbaycan hazırda "sülhün təmin olunması" strategiyasını həyata keçirir. Həmçinin sülh sazişinin imzalanmasının çətin olmadığı bildirilib. Ermənistanla sülh sazişi real olaraq nə vaxt imzalanma bilər?

- 2020-ci ildə İkinci Qarabağ müharibəsi başa çatdıqdan sonra məhz Azərbaycan beynəlxalq hüququn hamılıqla tanınmış normalarına uyğun olaraq suverenlik və ərazi bütövlüyünə qarşılıqlı hörmət olunması, bir-birinə qarşı ərazi iddialarının olmamasının qarşılıqlı təsdiq edilməsi və diplomatik münasibətlərin qurulmasını ehtiva edən beş əsas prinsipi təqdim etməklə Ermənistanla sülh danışıqlarının təşəbbüskarı kimi çıxış edib.

Azərbaycan regionda çoxdan gözlənilən sülhün əldə olunması üçün Ermənistanla müxtəlif məkanlarda xoşniyyətli danışıqlar aparır. Biz həqiqətən də sülh sazişinin imzalanması üçün tarixi şansın olduğuna inanırıq və bu firsəti əldən verməməliyik. Sülh sazişinin mətni ilə bağlı əhəmiyyətli irəliləyiş əldə olunub, ancaq hələ də həllini gözləyən bir neçə məsələ mövcuddur.

Son vaxtlar hər iki ölkə müsbət gündəmi ilə dünyanı təəccübləndirməyi bacarıb. Mən Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Administrasiyası və Ermənistan Respublikası Baş nazirinin Aparatının dekabrın 7-də yaydığı mühüm birgə açıqlamaya istinad edirəm. Bunun nəticəsində mübadilə sazişi çərçivəsində 34 hərbi qoruyucu qüvvə azad edilib. Bundan başqa, Azərbaycan Ermənistanın Şərqi Avropa Qrupundan COP-un Büro üzvlüyünə namizədliyini, Ermənistan isə Azərbaycanın COP29-a ev sahibliyi etmək üçün namizədliyini dəstəkləyib. Bu, Azərbaycanın və Ermənistanın vasitəçi olmadan birbaşa ikitərəfli danışıqlar aparmağa qadir olduğunu göstərir.

- Əgər gündəm belə müsbətdirsə, siz real olaraq sülh sazişinin nə vaxt imzalanmasını gözləyirsiniz?

- Sentyabrın 19-20-də keçirilən antiterror tədbirlərindən və Azərbaycanın suverenliyinin tam bərpasından sonra Azərbaycanla Ermənistan arasında gərginliyin əsas mənbəyi olan Qarabağ məsələsi gündəmdən tamamilə çıxarılıb. Beləliklə, hazırda biz sülh sazişinin bağlanmasına ciddi maneə görmürük. İndi biz iki ölkə arasında son 30 ilin ən sakit günlərini müşahidə edirik. Hər iki ordu öz kazarmalarına qayıtdığı gündən həтта atışma da baş vermir. Bu yaxınlarda Azərbaycan Prezidenti ilə Ermənistanın baş naziri arasında Sankt-Peterburqda baş tutan qeyri-rəsmi görüş də müsbət məcrada keçib. Amma konkret tarix barədə danışmaq bir qədər çətin, çünki prosesi yekunlaşdırmaq üçün Ermənistan və Azərbaycan arasında hələ də əlavə danışıqlara ehtiyac var. Düzünü desəm, mən düşünürəm ki, hər hansı

formatda əldə olunub.

- Dekabrın 6-da Prezident Əliyev Azərbaycandan Naxçıvan anklavına "asan gediş-gəliş"lə bağlı çağırış edib. Orada "yoxlamalar və müdaxilələr" olmamalıdır. Bu, Azərbaycanın legitim hüququdur. Bu, gömrük və sərhəd nəzarəti olmadan nəqliyyat əlaqəsi deməkdirmi? Bu iddianın Azərbaycanın legitim hüququ olması barədə müddəası qüvvədə olan beynəlxalq hüququn hansı müddəasına istinad edir?

- Azərbaycanın Naxçıvan regionu 30 ildir ki, blokadadadır. 2020-ci il 10 noyabr tarixli üçtərəfli Bəyanatda Ermənistan vətəndaşların, nəqliyyat vasitələrinin və yüklərin hər iki istiqamətdə maneəsiz hərəkətini təşkil etmək məqsədilə Azərbaycan Respublikasının qərb rayonları ilə onun Naxçıvan Muxtar Respublikası arasında nəqliyyat əlaqələ-

Muxtar Respublikası arasında nəqliyyat əlaqəsinin təhlükəsizliyinə zəmanət verir". Azərbaycan bu maddəni belə şərh edir ki, Ermənistan gömrük və sərhəd nəzarətindən imtina edəcək?

- Sualınıza qısa cavab olaraq, bəli deyirəm. Məhz buna görə də sənəddə sərnişinlərin və yüklərin "maneəsiz" hərəkəti ifadəsi işlənir. Bu, Ermənistanın imzaladığı öhdəlikdir. Bununla belə, bir məsələyə aydınlıq gətirmək lazımdır ki, biz malların gömrük və sərhəd nəzarətindən yalnız Azərbaycanın əsas hissəsindən Naxçıvan Muxtar Respublikasına daşındığı zaman azad edilməsini gözləyirik. Ancaq mallar Azərbaycanın üçüncü ölkəyə daşındıqda, təbii ki, tətbiq olunan gömrük və sərhəd nəzarəti Ermənistan tərəfindən təmin olunacaq.

- İstinad edilən 9-cu maddə, həmçinin qeyd olunur: "Nəqliyyat əlaqəsi üzrə nəza-

lərini Ermənistanın hüquq-mühafizə orqanlarının rəhminə buraxa bilmərik. Bizim narahatlıqlarımızın əsası var. Bu il İrevanda Ermənistan baş nazirinin iştirakı ilə keçirilən ağır atletika yarışında Azərbaycan Bayrağı yandırılıb. Dumanlı havada itən Azərbaycan əsgərinin Ermənistan-da vəhşicəsinə döyülməsi ilə bağlı internetdə çoxlu kadrlar var.

Ancaq önəmli olan Ermənistanın həqiqətən də bu layihədə maraqlı olub-olmamasıdır. Xoşniyyətli istək olduqdan sonra texniki məsələlər yaradıcı təfəkkür vasitəsilə tapıla bilər. Velosiped icad etməyə ehtiyac yoxdur. Ermənistan-dan keçən marşrut İrevanın öhdəliyidir və onlar buna əməl etməlidirlər. Başqa sözlə, "Pacta sunt servanda" (Razılaşmalar yerinə yetirilməlidir).

Beynəlxalq təcrübə, humanitar prinsiplər də Ermənistan-

Hikmət Hacıyev: "Bu gün sülh sazişinin mətni üzərində iş birbaşa Bakı ilə İrəvan arasında aparılır"

vaxt qrafiki qoyub, məhdud zaman çərçivəsində işləmək düzgün olardı.

- Hər iki ölkə sərhədin demarkasiyası və Zəngəzur dəhlizinin yekun həlli olmadan sülh sazişi bağlamağa hazırdırmı?

- Sərhədin delimitasiyası texniki və vaxt aparan uzun prosesdir, sülh sazişi isə çətin deyil və sadəcə olaraq, dövlətlərarası münasibətlərdə beynəlxalq hüququn norma və prinsiplərinin qarşılıqlı şəkildə qəbul olunmasına əsaslanır. Fikrimizcə, sülh sazişi sərhədin delimitasiyasından asılı olmamalıdır.

Sülh sazişi ilə sərhədin delimitasiyası və demarkasiyası barədə danışıqlar paralel getsə də, bunlar iki fərqli formatda aparılır. İndiyədək hər iki ölkənin delimitasiya üzrə komissiyaları prosesin əsaslarını müzakirə etmək üçün beş dəfə görüş keçirib. Sonuncu görüş bu ilin noyabrında Azərbaycan-Ermənistan sərhədində baş tutub. Bu görüş zamanı tərəflər Ermənistan və Azərbaycan arasında dövlət sərhədinin demarkasiyası və sərhəd təhlükəsizliyi məsələləri üzrə komissiyaların birgə fəaliyyəti haqqında Əsasnamə layihəsinə dair razılaşdırma işinə başlanılması və komissiyalar arasında görüşlərin intensivləşdirilməsi barədə razılığa gəliblər. Biz bu razılaşmanı da müsbət əlamət kimi qiymətləndiririk, ən azı ona görə ki, bu, ikitərəfli

rinin təhlükəsizliyinə zəmanət vermək barədə öhdəlik götürüb. Prezident İlham Əliyev bu öhdəliyə istinad edib.

Azərbaycan Naxçıvanla lazımı əlaqənin yaradılmasında maraqlıdır, ancaq Ermənistan öhdəlik götürməsinə baxmayaraq, artıq üç ildir ki, bu prosesə mane olur. Ona görə də Azərbaycan artıq İranla onun ərazisindən keçən alternativ marşrut barədə razılığa gəlib. Biz Ermənistan tərəfinin öz öhdəliyini yerinə yetirməyə hazır olmasını və kommunikasiya marşrutlarımızı şaxələndirmək üçün hər fürsətdən istifadə etməsini gözləmək niyyətində deyilik.

- Siz Ermənistan, Azərbaycan və Rusiya arasında imzalanmış Bəyanatın 9-cu maddəsinə nəzərdə tutursunuz: "Ermənistan Respublikası vətəndaşların, nəqliyyat vasitələrinin və yüklərin hər iki istiqamətdə maneəsiz hərəkətini təşkil etmək məqsədilə Azərbaycan Respublikasının qərb rayonları və Naxçıvan

rəti Rusiyanın Federal Təhlükəsizlik Xidmətinin sərhəd xidmətinin orqanları həyata keçirir. Bu arada Rusiya-Ermənistan münasibətləri xeyli soyuyub. Azərbaycan nöqtəyi-nəzərindən, 2020-ci ildəki bənd sizin üçün hələ də aktualdırmı?

- Mən Rusiya-Ermənistan münasibətlərini şərh etmək istəmirəm. Vurğulamaq istədiyim odur ki, ortada danılmaz konkret faktlar var. Əvvəla, Ermənistan Kollektiv Təhlükəsizlik Müqaviləsi Təşkilatının və Avrasiya İqtisadi Birliyinin üzvüdür. İkincisi, Ermənistanın sərhədlərini Rusiya Federal Təhlükəsizlik Xidmətinin sərhəd xidmətinin qoşunları qoruyur. Üçtərəfli Bəyanatda xüsusi olaraq Federal Təhlükəsizlik Xidmətinin qüvvələrinə istinad edilir. Amma burada mənim vəzifəm bölgədə sərhəd qoşunlarının müdafiəçisi kimi danışmaq deyil. Bizim narahatlığımız ondan ibarətdir ki, biz Azərbaycan yüklərini və sərnişin-

tandan Naxçıvanı Azərbaycanın əsas hissəsindən blokadağa almağı dayandıрмаğı tələb edir. Hələlik biz Ermənistandan heç bir şey görmürük. Əksinə, Ermənistan "Sülhün kəsişməsi" layihəsinin təşəbbüskarı olmaqla, üçtərəfli Bəyanatdan irəli gələn öhdəliyindən boyun qaçırmağa və yalandan özünü regional blokadanın açılmasını fəal şəkildə dəstəkləyən tərəf kimi təqdim etməyə çalışır. Ancaq reallıqda isə regionda kommunikasiyanın açılmasına hələ də mane olan məhz Ermənistanıdır.

- "Ermənistanın ucqar cənubundan keçən nəqliyyat əlaqəsi" dedikdə Ermənistan-İran sərhədi boyunca köhnə sovet marşrutunu, yoxsa daha şimalda yerləşən dəhlizi nəzərdə tutursunuz?

- Sovet dövründə və həтта ölkələrimizin müstəqilliyinin ilk illərində istismarda olan dəmir yolu ilə keçməli olan ən qısa marşrutu nəzərdə tuturuq, bu marşrutla sonuncu yük qatarı 1992-ci ildə keçib. Ermənistan bu dəmir yolu əlaqəsini bərpa etməkdə maraqlı olduğunu desə də, onlar paralel magistralın tikintisinə qarşı çıxırlar və bunun əvəzində Azərbaycana uzun, əlverişsiz və hava şəraitindən asılı olan şimal marşrutunu təklif edirlər. Bu, bir daha Ermənistanın nəqliyyat əlaqələrini açmaq istəmədiyini nümayiş etdirir.

Davamı səh.10-da

Əvəli səh.8-də

- *Belə bir nəqliyyat dəhlizinin Ermənistanın suverenliyini və Ermənistan-İran əlaqələrini məhdudlaşdırmasının qarşısını necə almaq fikrindəsiniz?*

- Biz Ermənistan ərazisi ilə daşımaları nə Ermənistanın suverenliyinə, nə də Ermənistan-İran əlaqələrinə təhlükə kimi görmürük. Çünki Azərbaycandan Naxçıvana - Ermənistanın ucqar cənubundan keçən nəqliyyat əlaqəsi Ermənistanla İran arasında olan ticarət yoluna təsir etməyəcək. İki marşrut bir-birinə mane olmadan kəşifdir. Əgər siyasi iradə mövcuddursa, məqbul üsullar tapmaq həmişə mümkündür. "Dəhliz" termini Ermənistanı qorxutmalıdır, çünki bu, nəqliyyat marşrutları kontekstində geniş istifadə olunur. Bu nəqliyyat əlaqəsi Ermənistanı İranla sərhəddən məhrum etməyəcək. Bu marşrut Ermənistanı iki hissəyə də bölməyəcək. Təəssüflər olsun ki, bununla bağlı xüsusən də bəzi Qərb mediasında ölkəmə qarşı geniş şər-böhtan kəmpayiyasının aparıldığını görürük.

- *Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan Ermənistan ərazisində Azərbaycanla Naxçıvan və ya Türkiyə arasında bir neçə şərq-qərb əlaqəsinin yaradılması təklifi ilə çıxış edib. Bakanın bununla bağlı mövqeyi necədir?*

- Azərbaycanın beynəlxalq hüquqla tanınan əraziləri - Qarabağın və Şərqi Zəngəzurun Ermənistan tərəfindən qeyri-qanuni işğalı səbəbindən Ermənistan regionumuzu əsas enerji və kommunikasiya layihələrindən kənar qalıb. Ermənistan uzun illər özünü təcrid vəziyyətində saxlayıb. Azərbaycanla Ermənistan arasında münasibətlərin normallaşması prosesi çərçivəsində regional kommunikasiyaların açılması üçün müxtəlif layihələr də müzakirə oluna bilər. Ermənistan ərazisindən Naxçıvana nəqliyyat xəttinin istifadəyə verilməsi Ermənistanın Orta Dəhliz layihəsinə daxil edilməsində mühüm rol oynayacaq. Ancaq Ermənistan nəhayət ki, nə istədiyini aydın şəkildə bəyan etməlidir.

- *Gömrük və sərhəd nəzarəti olmayan Zəngəzur dəhlizinə tələbin Orta Dəhlizlə reallaşmasını ləngitməsi riski mövcuddurmu? Belə bir siyasət Çindən tutmuş Avropaya qədər maraqlı tərəfləri Azərbaycana qarşı qoymağa riski yarada bilirmi?*

- Artıq üç ilə yaxındır ki, Azərbaycan Ermənistanın Naxçıvanla nəqliyyat əlaqəsini təmin etmək üçün üzərinə götürdüyü öhdəlikləri yerinə

yetirməsini gözləyir. Azərbaycan asanlaşdırılmış keçidin təmin olunmasını gözləyirdi və biz Kalininqraddə kimi modelləri nəzərdən keçirməyə hazırıq. Biz, həmçinin Dünya Gömrük Təşkilatını öz nou-hau və standartlarını

ları həvəsləndirməsi və onlar üçün imkanlar yaratması istiqamətində fəal addımlar atmağa çağırır. Azərbaycan hökuməti bu çağırışa cavab olaraq hansı addımlar atmağı planlaşdırır?

- Azərbaycanın Qarabağ

sambleyasındakı bəyanatında "ermənilərlə azərbaycanlılar arasında etnik uyğunsuzluqdan" danışmışdı. AŞPA rəsmiləri bəyan ediblər ki, "Avropa Şurası yarandığı gündən indiyədək heç vaxt "etnik uyğunsuzluq" ifadəsini eşit-

məqsədləri, sadəcə olaraq, Ermənistandakı doğma torpaqlarına sülh yolu ilə qayıtmaqdır.

Siz humanitar yaralar barədə qeyd etdiniz. Həqiqətən də Qarabağ münaqişəsi Azərbaycan xalqının faciəsinə çevrilmişdir. Bir milyondan artıq azərbaycanlı qaçqın və məcburi köçkün vəziyyətinə düşüb. Yüz minlərlə insanın taleyi məhv edilib. Dörd minə yaxın azərbaycanlının taleyi hələ də naməlum olaraq qalır. Azərbaycanda valideynlər var ki, itkin düşən oğullarının şəkillərini öz məzar daşlarının üzərinə həkk etməyi mənəvi təsəlli olaraq vəsiyyət edirlər. Siz özünüz də regiona səfər etmişiniz və bu işğalın Azərbaycan şəhərlərini, kəndlərini nəyə çevirdiyini görmüşünüz. Bir vaxtlar inkişaf edən şəhərlər tamamilə məhv edilib və onlar artıq mövcud deyildir. Əvəzində isə erməni işğalçıları dəqiq minə xəritələri olmadan bizə bir milyondan çox minadan ibarət ölümcül miras qoyublar. Təsəvvür edirsiniz ki, XXI əsrdə azərbaycanlılar öz suveren ərazilərində minə partlayışlarının qurbanına çevrilirlər. Hazırda azərbaycanlıların qarşısında ərazilərin minalardan təmizlənməsi, infrastrukturun bərpası, yaşayış və iş şəraitinin yaradılması və əhalinin geri qaytarılması kimi böyük bir vəzifə dayanır.

Digər humanitar yara isə mədəni irsimizin - abidələrimizin, məscidlərimizin, qəbiristanlıqlarımızın məqsədyönlü şəkildə dağıdılmasıdır. Məscidlərimiz donuzların və inəklərin saxlanması üçün tövlə kimi istifadə edilib. Ermənistan bununla Azərbaycan xalqının izini silməyə çalışıb.

- *Dediniz ki, hər iki ölkə vasitəçisiz məhsuldar danışıqlar aparmağa qadirdir. Sizin təcrübənizdə hansı format daha effektivdir: Azərbaycan-Ermənistan danışıqları, qonşu İran, Rusiya və Türkiyə ilə 3+3 formatı, yoxsa Qərbin iştirakı ilə danışıqlar, istər ABŞ, istərsə də Aİ olsun?*

- Hər bir formatın öz üstünlükləri var və onların effektivliyini müqayisə etmək düzgün olmazdı. Müxtəlif mərhələlərdə müxtəlif formatlar bizə irəli getməyə imkan verib və biz iştirak edən bütün vasitəçilərə minnətdarıq. Məkan bizim üçün önəmli deyil, ən əsası nəticədir. Biz nəticəyönümlü danışıqların tərəfdarıyıq. Prinsipcə, biz səmimi vasitəçiliyin əleyhinə deyilik, lakin birbaşa danışıqlara üstünlük veririk. Bu gün sülh sazişinin mətni üzərində iş birbaşa olaraq Bakı ilə İrəvan arasında aparılır.

H.Hacıyev: "Bu gün sülh sazişinin mətni üzərində iş birbaşa Bakı ilə İrəvan arasında aparılır"

bölmüşək üçün dəvət etmişdik. Lakin Azərbaycan heç vaxt bütün səylərini bir istiqamətdə qurmur, ona görə də biz paralel olaraq alternativ həllər üzərində işləyirik. Biz, həmçinin Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolunun ötürücülük qabiliyyətini ildə 5 milyon tona çatdırmaq istiqamətində işlər görürük. Biz iranlı tərəfdaşlarımızla birlikdə İran ərazisindən keçməklə Naxçıvana alternativ marşrut yaradıırıq. İrəvanın bu halda yeni regional kommunikasiya layihəsindən

bölgəsində Ermənistan silahlı qüvvələrinə qarşı həyata keçirdiyi 23 saatlıq antiterror tədbirlərindən dərhal sonra ölkəmiz Qarabağın erməni sakinlərinin Azərbaycan dövlətinə reintegrasiyası üçün portal yaradıb. Bu barədə Azərbaycan Prezidentinin Administrasiyasının mətbuata yaydığı məlumatda bildirilib və həmçinin bu məsələ regional mediada geniş yer alıb.

Azərbaycan qürur hissi ilə qeyd edir ki, BMT-nin üç missiyası və Beynəlxalq Qırmızı

meyib.

Erməni sakinlərinin əksəriyyəti qorxurdular ki, Azərbaycan Birinci Qarabağ müharibəsi zamanı ermənilərin törətdiklərinin qisasını ala bilər, lakin bizim niyyətimiz bu deyildi. Azərbaycan heç vaxt mülki əhalini hədəfə almır. Beləliklə, Azərbaycan Laçın yolu vasitəsilə Ermənistanə təhlükəsiz keçid təmin etdi. Erməni sakinlərin çox kiçik bir hissəsi Qarabağda qalmaq qərarına gəlib və hazırda onların ehtiyacları ödənilir. Rein-

kənar qalması yalnız onun öz siyasətindən asılı olacaq.

Onu da deyim ki, İran ərazisindən keçən nəqliyyat layihəsinin reallaşması Ermənistandan keçən marşrutun gündəmdən çıxarılması demək deyil. Biz bu istiqamətdə Ermənistanla işləməyə hazırıq. Daha çox alternativin olması həmişə daha yaxşıdır. Ermənistan vasitəsilə Naxçıvana nəqliyyat əlaqəsi onun suverenliyinə təsir etməyəcək. Bu mövzu ətrafında yaranmış isteriya tamamilə əsassızdır.

- *Dağlıq Qarabağ münaqişəsində, beynəlxalq hüquq çərçivəsində sərhədlər bərpa edilib, lakin dərin humanitar yaralar qalmaqdadır. Avropa Şurası Parlament Assambleyası (AŞPA) Azərbaycanı Dağlıq Qarabağın etnik erməni əhalisinin geri qaytarması üçün "etimad mühiti və maddi şərait yaratmağa", o cümlədən Azərbaycanın on-*

Xaç Komitəsi (BQXK) tərəfindən öz təsdiqini tapdığı kimi ildırımsürətli antiterror tədbirləri zamanı və ondan sonrakı dövrdə mülki şəxslərə qarşı zorakılıq halları qeydə alınmayıb. Azərbaycan hərbi əməliyyatların dinc əhaliyə zərər vurulmadan necə aparılmalı olduğunu bütün dünyaya nümayiş etdirib.

Başqa sözlə desək, dinc əhalinin olduğu yerdə qalması üçün hər cür şərait yaradılmışdı. Buna baxmayaraq, erməni sakinlərin əksəriyyəti Qarabağı tərk etmək qərarına gəldilər. Sadəcə olaraq, onlar Azərbaycan Bayrağı və vətəndaşlığı altında yaşamaq istəmirlər və bu, onların bölgəni tərk etmək barədə qərar vermələrinə səbəb olub, əsasən azərbaycanlılara qarşı etnik nifrətə görə. Yeri gəlmişkən, iyirmi il əvvəl Ermənistanın sabiq prezidenti Robert Köçəryan sizin istinad etdiyiniz Avropa Şurası Parlament As-

teqrasiya portalı fəaliyyətini davam etdirir.

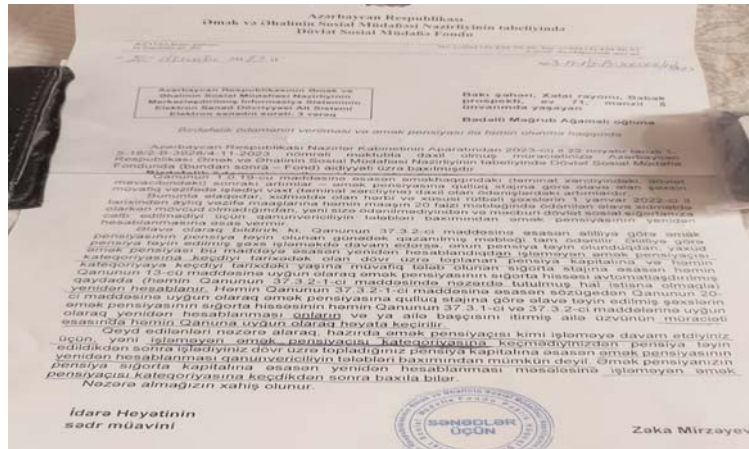
Eyni zamanda, Ermənistanın etnik təmizləmə siyasəti nəticəsində Ermənistandakı kompakt şəkildə yaşadıkları məskənlərindən kütləvi şəkildə qovulmuş yüz minlərlə azərbaycanlının geri qayıtmaq hüququnu rədd etməsi narahatedici məqamdır. Ermənistanın baş naziri onları "Ermənistanın milli təhlükəsizliyinə təhdid" adlandıraraq ki, bu da tamamilə qəbul edilməzdir. Bir tərəfdən "sülh dövrü" elan etmək, digər tərəfdən də öz tarixi vətənlərinə qayıdaraq yaşamaq istəyən azərbaycanlı qaçqınları "ölkənin milli təhlükəsizliyinə təhdid" adlandırmaq olmaz.

Ermənistandan qovulmuş azərbaycanlı qaçqınları təmsil edən Qərbi Azərbaycan İcması hər zaman Ermənistanın suverenliyinə və ərazi bütövlüyünə tam hörmətlə yanaşdığını vurğulayır. Onların

Dövlət Sosial Müdafiə, yoxsa mənimsəmə fondu?

DSMF pensiyaları qanunu (düz) tətbiq etməməklə mənimsəyir

ƏƏSMN və tabeliyindəki qurumların Qarabağ əlillərinə, qazilərə, şəhidlərə, pensiyaçılara "səlib yürüşü" hələ də sürür. Başına gələn başmaqçı olar, deyiblər, 10 aydır 1 BİİM-in dövlətin adından çıxardığı 05.07.2017 tarixli, 2-1(81)-1889/17 sayılı qərarla pensiyama əlavə olunan 110 manatı 01.04.2023-cü ildən DSMF-in Xüsusi Şərtlərlə Təyinat üzrə Mərkəzi Filialının mənimsəyib yeməsinə qiymət verilmir. 1-ci dərəcəli Qarabağ əlillinin pensiyasının məmur yemine çevrilməsinə nə Azərbaycan Respublikasının Prezidentinin köməkçiləri, nə insan hüquqları üzrə müvəkkil, nə Nazirlər Kabineti, nə Baş prokurorluq, nə Maliyyə Nazirliyi, nə Hesablama Palatası, nə məhkəməsi, nə parlamenti son qoyur. Hamısı şikayəti barəsində şikayət edilən quruma göndərməklə işini bitmiş sayır və mənimsəmə faktına Konstitusiyaya zidd olaraq haqq qazandırılır. Növbədənəkar prezident seçkilərinin təyin olunması ilə sosial yeyintinin dayanacağına olan ümidlər də doğrulmadı. Əksinə, DSMF yetkililəri borclu olduqları 6 il qabaqkı məhkəmə qərarını gizlətməklə sosial müdafiə adına MƏNİMSƏMƏ ilə məşğul olduqlarını ortaya qoyublar. Elə bil DSMF- Dövlət Sosial Müdafiə Fondu yox,

SOSIAL MƏNİMSƏMƏ FONDUDURU!(?)

İndicə DSMF sədrinin müavini Zəka Mirzəyevin 26.12.2023 tarixli NK Aparatından daxil olan 22.11.2023 tarixli məktubuna qanunsuz cavabını aldım. Birinci qanunsuzluq müraciətə ən gec 15 günə cavab verilməli olduğu halda, bir ay dörd günə cavab verilməsi, ikincisi müraciətin özünün saxtalaşdırılması, məhkəmə qərarının gizlədilməsidir. Konstitusiyanın, "Əmək pensiyaları haqqında" qanunun düzgün tətbiq olunmaması başlıca qərəzi, öz-

başinalığı, mənimsəməni bir daha ortaya qoyur. Konstitusiyaya hörmətsizliyə baxın, dövlətin adından çıxarılan məhkəmə qərarını borclu gah ləğv edir, gah gizlədir! (?) Elə bil heç belə məhkəmə qərarı olmayıb! Hələ üstelik 110 manatın kəsilməsini Konstitusiyanın 149-cu maddəsinin VII hissəsinə zidd olaraq "Əmək pensiyaları haqqında" qanunun 15 il qüvvədə olan 19-cu maddəsinin 2021-ci ildən ləğv edilməsi ilə əsaslandırır. Onda bu Konstitusiyaya nəyə gərəkdir? ƏƏSMN-in, DSMF-in... hüquq doktorları başbilənləri bil-

mir ki, qanunun geriyə qüvvəsi yoxdur? Deyəsən bildirlər, bilsəydilər, dövlətin adından çıxarılan məhkəmə qərarını "ləğv edib", gizlədib borclu olduqları iş üzrə tələbkar 1-ci dərəcəli Qarabağ qazisindən 3188 manat tələb etməzdilər. Bu hələ harasıdır, DSMF sədrinin müavini adından Prezidentin 23.12.2021 tarixli Fərmanı ilə hərbi qulluqçu pensiyaçıların pensiyalarına əlavə olunmalı 20 faiz əlavənin verilməsinə "Əmək pensiyaları haqqında" qanuna 13.05.2022 tarixli qanunla əlavə olunan 1.0.19 maddəsi ilə, 05.11.2022 tarixli qanunla 29.2 maddəsinin ləğv olunması ilə izah edirlər. Tarixlərə fikir verin, 2021 tarixli qanunu ona görə tətbiq etmədik ki, bir il sonrakı 2022 tarixli qanun(lar) prezident fərmanını qüvvədən salıb! (?) Bəs qanunların icrasına və tətbiqinə nəzarət etməli olan baş prokurorluq bir yana, Maliyyə Nazirliyi, Hesablama Palatası hara baxır? Niyə açıq-aşkar dələduzluğa, maliyyə pozuntusuna qiymət verilmir?

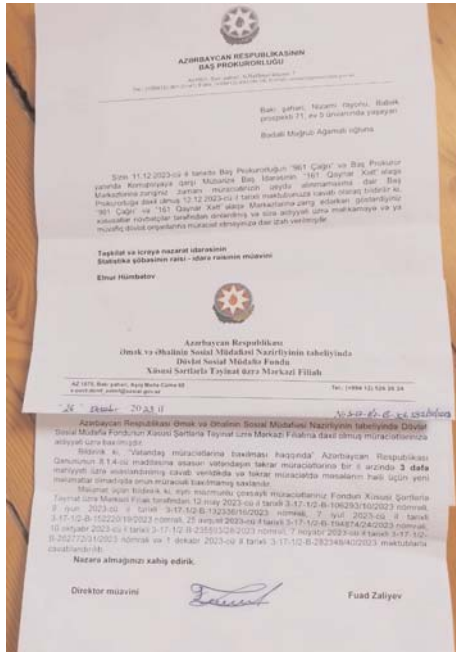
Məğrur Bədəlsöy

Xüsusi Şərtlərlə Təyinat Filialı "özbaşınalıq planını" artıqlaması ilə yerinə yetirib

Baş prokurorluq özbaşınalıqdan şikayətlərə qadağanı "izahla "malalayır"

DSMF-in Xüsusi Şərtlərlə Təyinat üzrə Mərkəzi Filialının pensiyaları özbaşınalıqla, dələduzluqla düz hesablamasının yaşı illərlə ölçülür. Bu çoxillik özbaşınalığa isə elə illərdir özbaşınalılıqla cavab verilir. Özbaşınalığa baxın, 1-ci dərəcəli Qarabağ əlili pensiyasının qanunvericiliyin tələbinə uyğun hesablanmadığından, hətta "Əmək pensiyaları haqqında" qanunun 26.1 maddəsinə zidd olaraq əvvəllər təyin edilmiş pensiyasının azaldığından şikayət edir, DSMF-in Xüsusi Şərtlərlə Təyinat üzrə Mərkəzi Filialı isə 6 il qabaqkı məhkəmə qərarı ilə ayrılan əlavəni də qərəzli özbaşınalıqla kəsir! (?) Halbuki, birincisi, dövlətin adından çıxarılan məhkəmə qərarı ilə ayrılan pensiya məbləğini heç dövlətin (başçısı, parlamenti, məhkəməsi) özü də kəsə bilməz və ikincisi, "Əmək pensiyaları haqqında" qanunun 39.1 maddəsinə görə, pensiyadan tutmalar, pensiyaçının razılığı olmadan, məhkəmə qaydasında gerçəkləşir. Son bir ildə özbaşınalıq, qanuna zidd olaraq pensiyaların dələduzluqla kəsilməsi faktına qiymət verilmir. Borclu Xüsusi Şərtlərlə Təyinat Mərkəzi Filialı nəinki məhkəməyə müraciət etmədən pensiyaya əlavəni, hətta məhkəmə qərarının özünü ləğv edir! (?) Özü də Filialın direktoru Şahin Əliyev 26.01.2023 ta-

rixli, müavini Elnur Qurbanov 22.02.2023 tarixli məktublarla pensiyanın məhkəmə qərarı ilə əlavə olunan məbləğlə hesablandığını, 30 gün müddətində məhkəməyə müraciət hüququnu izah edəndən sonra. Məhkəmə hüququna, Konstitusiyaya hörmətsizliyə baxın, Filial məhkəməyə müraciət etməyi bildirir, məhkəməyə müraciət edən kimi məhkəmə qərarı ilə ayrılan əlavəni də kəsir. Belə məhkəmə təminatı özbaşınalığına məhkəmənin özü də 3-5 manata qoşulur. 10 aydır DSMF-in pensiya orqanının özbaşınalığı sürür. Dövlət orqanlarından ƏƏSMN-ə, oradan DSMF-ə, Xüsusi Şərtlərlə Təyinat Mərkəzi Filialına göndərilən şikayətlərə cavab olaraq Filialın direktor müavini Fuad Zaliyev 09.01.2024-cü ildə verdiyi 26.12.2023 tarixli cavabında " özbaşınalıq planı"ni artıqlaması ilə yerinə yetirdiklərini " bildirir. Guya "Vətəndaşların müraciətləri haqqında" qanunun 8.1.4 maddəsi Filialla "əsaslı" özbaşınalıq etməyə ildə 3 dəfə haqq verir, Filial isə özbaşınalığını 7 dəfə "əsaslandırır".(?) Bakı İnzibati Məhkəməsinin ƏƏSMN-in yanında "çalıb-oynaması" qanunların icrasına və tətbiqinə nəzarət etmək görəvi daşıyan baş prokurorluğun "qaynar xətt" çağrı mərkəzlərinə müraciət etməyə gətirsə də, 10 aydır 161 və 961 çağrı mərkəzləri şikayətləri qeydə almaqdan imtina edir. 11.12.2023-cü ildə isə 161-dən növbətçi prokuror Rəşad Məmmədov 961-ə, 961-dən Xanki-

şi(yev) (bunlar qanuna zidd olaraq özlərini təqdim də etmədiklərindən, ad-soyadları da çətinliklə öyrənilir- M.B.) 161-ə müraciət etməyi məsləhət bilib və hər ikisi şikayəti qeydə almayıb. İndi baş prokurorluğun təşkilat və icraya nəzarət idarəsinin statistika şöbəsinin rəisi, idarə rəisinin müavini Elnur Hübətov bu ötür-ötür özbaşınalığını "malalayır" ki, "xüsusatlar dinlənmiş və məhkəməyə və müvafiq dövlət orqanına müraciətə dair izah verilmişdir". "Malalama, izah haqqı"nın neçəyə olduğunu deyə bilməsək də, çağrı mərkəzləri haqqında qanunvericilikdə korrupsiya ilə bağlı şikay-

ətlərdə "izah" adına şikayətin qeydə alınmamasının yazılmadığını deyə bilərik. Çağrı mərkəzinin işi şikayəti qeydə almaqdır, izahla başdan etmək yox. "Dövlət orqanlarında çağrı mərkəzlərinin fəaliyyətinin təşkili Qaydaları"nın (NK-nin 25.02.2023 tarixli 50 sayılı Qərarı ilə təsdiq edilmiş) 1.2 bəndinə görə, Çağrı Mərkəzi dövlət orqanlarında qanunçuluğun təmin edilməsi, müraciətlərin obyektiv araşdırılması və cavablandırılması, sui-istifadə əməllərinin qarşısının alınması, fəaliyyətin təkmilləşdirilməsi üçün təhlillərin aparılması və VƏTƏNDAŞ MƏMNUUNLUĞUNUN təşkil edilməsi məqsədi ilə təşkil olunur. Bəs niyə baş prokurorluğun 161, 961 xətləri çağrı mərkəzlərinin təşkili məqsədinə qarşı çıxır? Niyə növbətçi prokurorlar NK Qaydaların 4.1.1 bəndinə uyğun olaraq nəinki salam verib 5 saniyəyə ad-soyadlarını deyirlər, heç saatlarla zəngi götürmürlər, 2.10 bəndinə uyğun olaraq növbədə 10 saniyədən çox, saatlarla gözləyib dəstəyi asan şəxsə zəng edib, şikayəti dinləmirlər, xidmət göstərmirlər? Qaynar xətt xidmətindəki prokurorların çağrı mərkəzləri haqqında qanunvericiliyi oxuması məsləhətdir. Yoxsa şikayəti başdan etməklə korrupsiyaya qarşı yox, korrupsiya uğrunda mübarizə gerçəkləşir. DSMF-in Xüsusi Şərtlərlə Təyinat Filialının pensiyaları mənimsəməsində, korrupsiyasında olduğu kimi...

M.Bədəlsöy

Eyni şeyi dəfələrlə edib, fərqli nəticələr gözləməyin

Mətbuatda bu il qəbul imtahanlarında keçid ballarının daha da aşağı düşəcəyi barədə proqnozlar var. Təhsil eksperti Vüsal Kərimlinin verdiyi bu proqnoz yüksək ehtimallıdır. Biz keçən il belə bir proqnoz vermişdik: "keçid balları 2030-a qədər ilbəil enəcək, bu səbəbdən ATM-nə qəbul imtahanları ləğv edilsin."

Bu mövzuda keçən il yazdığımız məqalələrin linkini şərhə veririk. ETN çox nahaq yərə bu məqalələri (əslində ETN üçün mühüm SYX ola bilən, təhsildəki problemlərin həlli üzrə təkliflər sistemi) diqqətlə öyrənmir, öz işində nəzərə almır. Deməli təhsil məmurlarının da "... 60 % oxuduqları mətni yaxşı anlamırlar" (E.Əmrullayev), ya da təhsildə olan çoxsaylı problemlərin həllində maraqlı deyillər. Burda A.Eynşteynin məşhur deyimi yerinə düşər: "Eyni şeyi dəfələrlə edib fərqli nəticələr gözləməyin."

Bunun yalnız xeyri ola bilər təhsilə. Ən azından repetitorluq xeyli azalar, məktəblər nəhayət ki, məktəb olar. Repetitorluğun azalması həm də təhsildə korruptsiyanın bir az azalmasına xidmət edə bilər.

Məlim olduğu kimi "AZƏRBAYCAN 2030" Strategiyasında insan kapitalının, innovasiyaların və təhsilin inkişafına xüsusi önəm verilmişdir. Strategiyada həmçinin 2 tədqiqat universitetinin yaradılması və 3 universitetimizin yaxın 3 ildə TOP 700 -ə düşməsi hədəfləri də var. Digər məsələ isə universitetlərə qəbul planının yaxın illərdə 75.000 nəfərə çatması gözlənilir. Bizdə əhalinin hər 100000 nəfərinə düşən tələbə sayı və ali təhsilli insanların sayı regionda ən aşağıdır. Universitetlərə qəbul planının artması bu mənada yaxşıdır. Amma məktəblərdə təhsilin durumunun çox pis halda olması, məktəbin yükünün xeyli hissəsinin repetitorların üzərinə düşməsi, bunun isə əhalinin imkansız təbəqəsi üçün bir əlçatmaz olması təhsildə keyfiyyətə, o cümlədən qəbul imtahanlarında çox az balla toplanmasına, beləliklə də ali məktəblərin işinə problem yaranmasına səbəb olur. Axı 200-250 ball (30 % ball) toplayan məktəb məzunu ali məktəb proqramlarını necə mənimsəyə bilər? 11 il məktəbdə oxuyub 30 % ball toplayan tələbə 3 aydan sonra 5-6 fəndən necə 51% ball toplaya bilər? Biz niyə özümüzü aldadıırıq? 60 % -70 % tələbələr zəif olan universitetlər sonra akkreditasiyadasın necə keçəcək? Onlar necə reyting qazanacaqlar gələcəkdə? ETN bütün bu suallara cavab verməlidir, problemlərə aydınlıq gətirməlidir. Hesab edirəm ki, ali təhsilin kütləviləşməsinə bizim təhsil sistemi bu gün hazır deyil. Deməli "AZƏRBAYCAN 2030" Strategiyasında qəbul planının 75.000-ə çatdırılması da ETN-nin səhv qərarlar silsiləsindəndir. Bu qurumun son illər düzgün qərarlar verməsinin şahidi olmadıq heç. Bəla budur ki, nə səhvlərini görürlər, nə etiraf edirlər, nə korreksiya edirlər, nə də deyilənləri eşidirlər. Bunun ziyanını bəs kim çəkir? Təbii ki, xalq və dövlət.

Dos. İlham Əhmədov

Elm və təhsil naziri E. Əmrullayev AzTV-də yayımlanan "Əsas Məsələ" verilişində müəyyən elmi tədqiqatların nəticələrindən danışdı: "Təhsil sahəsində qısa müddətdə uğur əldə etmək çətindir. ... Azərbaycan ictimaiyyəti tədris məsələlərini müzakirə etməlidir. Amma onu da təəssüflə demək lazımdır ki, mediada aparılan monitorinqlərin nəticəsinə görə, ölkəmizdə ictimai müzakirənin keyfiyyətində də problem var".

Nazirin bu fikirlərində aydınlaşdırılmalı məqamlar var. Bu gün təhsilimizin ən ciddi problemi, aparılan islahatların heç

mək lazımdır, "ucuz ətin şorbası olmaz". Bunun üçün ETN belə lazımı tədqiqatları aoutsorsinq etməlidir. Kimə? Ekspert və mütəxəssislərdən ibarət yaradılan müvəqqəti elmi texniki layihə qruplarına. Onlar da davamlı olaraq (1 il və daha çox müddətdə) monitorinq tədqiqatları aparmalıdır.

Nazir hələ 2021-ci ildə deyirdi ki, biz təhsil layihələrinə 550 milyon manata yaxın vəsait sərf (əslində isə israf) etmişik. Bu az məbləğ deyil, artmış təhsil büdcəsinin 10 %-dir, vaxtvar idi ki, təhsilin ümumi büdcəsi bundan az idi. Hər il təhsil büdcə-

skaut klublarının yaradılması"???) və istiqamətləri çox vaxt təhsil problemlərinin həllinə yönəlmir. Son 3 ildə olan belə müsabiqələrin təhsilə nə faydası ola bilərdi?

Əslində isə hər il büdcənin yuxarıda qeyd edilən məbləği (550 milyon) tam olaraq təhsilin elmi-metodik bazasının yaradılmasına yönəlməli idi. Yüksək səviyyəli təhsili olan ölkələrdə islahatlar belə elmi bazaya əsasən aparılır. Bizim xarici təhsilli təhsil məmurlarımız bu sadə həqiqəti də bilmirsən, onda bu nə menecmentdir belə? Tətbiqi tədqiqatlar adı

allaşar.

Digər tərəfdən hanı o 550 milyonluq layihələrin nəticəsi ki, indi nazir KİV-dəki epizodik qeydlər və rəylər əsasında monitorinqdən danışır? Bu onu göstərir ki, təhsil məmurlarının əsas məqsədi təhsildəki ciddi problemlərin həlli deyil. Əgər belə olsaydı, həmin anonim layihələrə sərf edilən pullar, şəffaf olaraq konkret təhsil problemlərinin həllinə yönəldilərdi bu illər ərzində.

Bu səpkili problemlər necə həll edilə bilər, əgər onlar maliyyələşməyirdisə? Bəs son illər maliyyələşən layihələr təhsilin han-

Təhsil islahatları niyə nəticəsizdir?

bir elmi bazaya istinad etməməsidir. Biz bunu illərdir ki, deyirik. Amma bu haqda ETN-də düşünüən yoxdur. Bəs "Azərbaycan ictimaiyyəti tədris məsələlərini müzakirə etməlidir" kimi bəyanatlar niyə verilir. Əvvəllər də belə gəlişi gözəl sözlər çox deyilib, amma heç bir təklif nəzərə alınmayıb. Nə vaxt sözlünüzə əməliniz eyni olacaq görəsən?

Əgər indi söhbət konkret olaraq təhsilin monitorinqindən gedərsə, 5,5 milyard büdcəsi olan bir qurum özü niyə monitorinq tədqiqatları aparmır? Nazir deyir ki, "Elmi tədqiqatların nəticəsinə görə...". Hansı tədqiqatlar bunlar, onu kim, nə vaxt aparıb, niyə saytlarda bu tədqiqatların materialları və nəticələri yoxdur? Əgər bu fikirlər xarici tədqiqatlarla əsaslanırsa, onda bilin ki, təhsilimiz analoqsuz geriləmədədir, başqa ölkələrin normal təhsil mühitində apardığı tədqiqat və eksperimentlərin nəticələri bizim üçün keçərli deyil.

ETN əslində həm də etiraf edir ki, onların əsaslanmağa heç bir yerli tədqiqatları olmadığı üçün KİV-də olan monitorinqlərə əsaslanırlar. KİV-dəki monitorinqlər 1-2 mütəxəssisin rəyi ola bilər. Bu ciddi, davamlı tədqiqat, monitorinq sayıla bilməz. Ciddi tədqiqatı ciddi də maliyyələşdir-

sinin 10 % belə nəticəsi məlum olmayan işlərə sərf edilirsə, bu nə idarə etmədir? Bu məbləğə təhsilimizin bütün elmi təminat problemləri həll edilə bilərdi, hansı ki, son 25 ildə heç vaxt olmayıb.

Bu məqsədlə təhsilin bütün problemləri sistemləşdirilməli, daha sonra bu problemlər ayrı-ayrı layihələr formasında müvəqqəti elmi-texniki layihə qruplarına, təhsil yönümlü QHT-lərə tender və ya qrant formasında icraata verilməli idi. Hələlik əsasən səmərəsiz qrantların dost tanışa verilməsini, bunların isə təhsilə heç bir təsir etmədiyini görürük. Təhsil büdcəsinin cəmi 0,01 % hissəsi hansısa konkret müsabiqəyə, layihələrə sərf edilir (məktəb qrantı bura aid deyil, amma o da çox azdır). Özü də müsabiqə adları ("Təhsildə könüllü hərəkət???"), layihələr ("Məktəblərdə

ilə cüzi məbləğ (5-6 milyon) ilbəil ARTI-yə ayrılır, hansı ki, artıq 7-8 ildir bu qurum elmi mərkəz kimi yox, əsasən tədris mərkəzi kimi fəaliyyət göstərir.

Nazir başqa bir müsahibəsində qeyd edirdi ki, tədris -metodik təminatın yaradılması üçün gələcəkdə məktəb müəllimlərindən sertifikatlaşdırılmağa yüksək bal yığanlara "ekspert" titulu verəcəyik, onların vasitəsi ilə bu işlər aparılacaq. Bəs universitetlər, tədqiqat institutları nə üçündür? Onlar əlavə maliyyəni necə, hansı yollarla qazansınlar? Nə vaxtdan yaradıcılığın, alimliyinin, tədqiqatçılığın diaqnostikası testlərlə müəyyən edilməyə başlayıb? Bu tədris-metodik bazanın da yaradılması, yəqin ki, son illərdə orta məktəblər və məktəb müəllimləri üçün verilən "qrant"ların "innovativ" mexanizmi əsasında re-

si problemlərini həll etdi? Bu məsələlər elm-təhsil sektorunda idarəetmənin sadə prinsipləridir.

Nazir deyir ki, biz prosesləri yox, nəticələri maliyyələşdiririk. Əgər artıq nəticə varsa, onun maliyyələşməsinə nə ehtiyac? Dünyanın heç bir yerində elm və təhsilə belə yanaşma yoxdur, çünki bu sağlam məntiqə ziddir. Nazirin bu fikri, həm də onu göstərir ki, biz tədqiqatları maliyyələşdirmək istəmirik. Ona görə də bizim təhsil islahatları ortabab təhsilin ləğvi edilməsi, əvəzində isə əvvəlkindən dəfələrlə zəif və keyfiyyətsiz təhsil sisteminin yaradılması ilə nəticələndi.

Məsuliyyətdən yaxa qurtarmaq üçün də nazirliyin yaxşı bəhanəsi var: "Təhsil sahəsində qısa müddətdə uğur əldə etmək çətindir." 25 il islahatlar üçün az müddət deyil. Heç 10 il də az müddət deyil. 10 il ərzində bir çox ölkələrdə uğurlu və nəticəvi islahatlar aparılma təcrübəsi var. Bu 10 ildə çox şeylər etmək olardı. Əgər elmi təminat problemlərinin həlli maliyyələşməyirdisə, şəffaf maliyyə mexanizmləri və normal kadr siyasəti mövcud olardısa.

Dos. İlham Əhmədov

"Vurulan pulların 20 faizi Maliyyəyə, 40 faizi isə Təftiş şöbəsinə geri qaytarılırdı"

Müdafiə Nazirliyinin tabeliyində olan Təlim və Tədris Mərkəzinin Maliyyə Xidmətinin rəisi, polkovnik-leytenant Rəşad Məlikzadənin cinayət işi üzrə məhkəmə prosesi davam edib.

APA xəbər verir ki, bu gün Bakı Hərbi Məhkəməsinə hakim Rafiq Abbasovun sədrliyi ilə keçirilən prosesdə məhkəmə istintaqı açıq elan edilib.

Prokuror ittiham aktını elan edib.

İttihamla görə, Rəşad Məlikzadə Müdafiə Nazirliyinin Bütçə və Maliyyə İdarəsinin rəisi, general-mayor Nizami Məmmədov və digərləri ilə əlbir olaraq dövlət bütçəsindən ayrılan pulları şişirdərək mənimsəyiblər.

Belə ki, Rəşad Məlikzadə 2017-2022-ci illər Müdafiə Nazirliyinin "N" saylı hərbi hissəsi və Təlim və Tədris Mərkəzinin maliyyə xidmət rəisi vəzifəsində çalışan zaman 9.369.411,09 manat pul vəsaitini mənimsəyib.

İttihamla münasibət bildiren Rəşad Məlikzadə özünü qismən təqsirli bilib. O bildirib ki, əməlləri törədir, lakin məbləğ hissəsi ilə razılaşmır.

Məhkəmə ona sərbəst ifadə vermək üçün söz verib.

Rəşad Məlikzadə ifadəsində bildirib ki, 2017-2018-ci illərdə nazirliyinin N saylı hərbi hissəsində maliyyə xidmətinin rəisi olub: "Nazirliyin Maliyyə və Bütçə İdarəsinin Təftiş şöbəsinin rəisi Ra-

"ŞÖBƏ RƏİSİNƏ "LAND ROVER", 18 MİN MANATLIQ GEYİM ALDIM"

fael Xələfovun təqdimatı əsasında maliyyə xidmət rəisi təyin olunmuşam. Təyin olunduğum gündən şərtlər, qaydalar mənə izah olunub. Bildirilib ki, sifarişlər onlarla razılaşdırılaraq şişirdilmiş rəqəmlər əsasında verilməlidir. Artıq pullar xüsusi kartlar vasitəsi ilə nağdlaşdırılaraq faizlərin nisbəti ilə geri qaytarmalıydı. Belə ki, artıq vurulan pulların 20 faizi Maliyyəyə, 40 faizi isə Təftiş şöbəsinə geri qaytarılırdı. Yerdə qalan pullar isə bizə verilmirdi. Həmin puldan illərdə bir neçə xüsusi tapşırıqlar olurdu, onlara verilmirdi".

Səbiq xidmət rəisi deyib ki, 2017-ci ildə çalışdığı hərbi hissədə təftiş aparılıb: "Həmin təftiş Azər Məmmədov həyata keçirdi. 153 min manat aşkarlandı. Həmin puldan 92 min manatı Azər Məmmədova təqdim etdim. Lakin indi Azər hə-

min məbləği inkar edir. 2017-ci ildə təftiş zamanı Müdafiə Nazirliyindən əlavə inspeksiya gəldi. Onlar da yoxlama aparmaq istəyirdilər. Bu zaman mən Təftiş şöbəsinin rəisi Rafael Xələfova zəng elədim, o da kimlərlə telefonla danışdı. Sonra dedi ki, əlavə 15 min manat verməliyəm. Həmin pulu Rafael Xələfova göndərdim. Sonra inspeksiya oradan getdi. Həmin il özümə bu yeyin-

şöbəsinin o vaxtı rəisi Nəriman Cabbarova 175 min pul vermişəm. O yoxlamalar zamanı 209 min manat şəxsən özümə qalıb. Həmin ilin sonunda mən artıq Təlim Tədris Mərkəzinə maliyyə xidmət rəisi təyin edildim. 2018-ci ildə baş tutan yoxlamalar zamanı 1 milyon 816 min manat mənimsəmə aşkarlandı. 203 min manat maliyyəyə, 270 min manat isə təftişə pul verdim. Xüsusi tapşırıq əsasında 150 min manat Rafael Xələfova, 100 min manat isə Nəriman Cabbarova vermişəm. Həmin ilin yoxlamalarında mənə 315 min manat qalıb".

Maliyyə xidmət rəisi Təftiş Şöbəsinin rəisi Rafael Xələfova "Land Rover" markalı avtomobil aldığı da deyib: "Rafael Xələfov bütün işlərin baş qəhrəmanı olub. Amma indi hər şeyi danır, üstündən atır. Mən heç vaxt onlara yalan danışmamışam, qoyduqları şərtlər əsasında təmiz işləmişəm. O vaxt maliyyə xidməti rəislərinin bir çoxu "Land Rover" sürürdü. Bu, bir dəb halını almışdı. Rafael rəisim idi, ona görə mənə dedi ki, maşın istəyir. Tanışım vasitəsilə Almaniyadan ona "Land Rover" götürdük. Pulunu mənə verdi. Həmin maşına 78 min manat ödəmişəm. Rafael Xələfova xırd-xırd çox pul vermişəm. Bir də mağazadan ona 18 min manatlıq geyim almışam. Onun geyindiği şalvarın da pulunu mən vermişəm. Heç istintaqda dila götürmədim. Gördüm ki, verdim pulların hamısını danır,

tidən 46 min 628 min manat pul qaldı".

Rəşad Məlikzadə bildirib ki, 2018-ci ildə baş tutan yoxlamalar zamanı hərbi hissədə 849 min manat mənimsəmə aşkarlanıb: "Həmin yoxlamaları Teymur Teymurov aparmışdı. Həmin yoxlamalardan sonra maliyəyə, təftişin pullarını verdim. Əlavə olaraq Təftiş şöbəsinin rəisinə 25 min manat Rafael Xələfova, Maliyyəyə, 40 faizi isə Təftiş şöbəsinə geri qaytarılırdı. Yerdə qalan pullar isə bizə verilmirdi. Həmin puldan illərdə bir neçə xüsusi tapşırıqlar olurdu, onlara verilmirdi".

ona görə məcbur qalıb danışdım. Oğlu mebel yığdırmışdı, aparıb ustanın pulunu da mən vermişəm. Qohumları ürək əməliyyatı olmuşdu, həkimləri mənə tanışım idi. Pulu vermədim deyə, 8 min manat mən ödədim. Çox şeylər var ki, burada deyə bilmirəm".

Rəşad Məlikzadə deyib ki, 2022-ci ilin fevralına qədər Təlim və Tədris Mərkəzinin maliyyə xidmətinin rəisi vəzifəsində çalışıb: "Ümumilikdə mənə qarşı verilən ittihamdakı məbləğ 9 milyon 369 min manat olub. Həmin puldan xüsusi tapşırıqlar və maliyyəyə, təftişə 7 milyon 692 min manat pul vermişəm. Ümumi olaraq 1 milyon 396 min manat mənə çatıb. Həmin zərərdən 150 min manat pul ödəmişəm. O da azadlıqda olduğum müddət zamanı olub. Lakin mənə çatan pulu son qəpiyinə qədər ödəyəcəm".

Prokuror suallarını cavablandıraraq təqsirləndirilən şəxs bu maliyyə yeyinti sisteminin 2017-ci ildən qurulduğunu deyib: "1998-ci ildən Azərbaycan Ordusunda maliyyə sahəsində çalışıram. 2017-ci ildə bu sistem quruldu. Sistemi və qaydaları bizə Rafael Xələfov qoyub".

Proses yanvarın 17-də davam etdiriləcək.

Qeyd edək ki, Rəşad Məlikzadə 26 sentyabr 2022-ci il tarixdə DTX tərəfindən saxlanılıb və barəsində Bakı Hərbi Məhkəməsi tərəfindən həbs qətimkan tədbiri seçilib.

Rəşad Məlikzadə Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin 179.4-cü (xüsusilə külli miqdarda mənimsəmə) və 313-cü (vəzifə saxtakarlığı) maddələri ilə ittiham olunur.

Bu vəzifəli şəxslər cinayət məsuliyyətinə cəlb olunublar

Baş Prokurorluğun məlumatı

"Respublika Perinatal Mərkəzi" Publik Hüquqi Şəxsində baş vermiş yanğınla bağlı 3 vəzifəli şəxs cinayət məsuliyyətinə cəlb edilib.

Bu barədə Baş Prokurorluğun Mətbuat xidməti məlumat yayıb.

Xəbər verildiyi kimi yanvarın 9-da "Respublika Perinatal Mərkəzi" PHŞ-nin inzibati binasında baş vermiş yanğınla bağlı Azərbaycan Respublikasının Baş Prokurorluğunda Cinayət Məcəlləsinin 225.3 (yanğın təhlükəsizliyi qaydalarını pozma ehtiyatsızlıqdan iki və daha çox şəxsin ölümünə səbəb olduqda) və 314.3-cü (səhlənkarlıq iki və daha çox şəxsin ölümünə səbəb olduqda) maddələri ilə cinayət işi başlanaraq ibtidai istintaqın aparılması Baş Prokurorluğun İstintaq idarəsinə tapşırılıb.

İlkin istintaq tədbirləri nəticəsində tibb müəssisəsinin 3 vəzifəli şəxsinin qanunsuz əməlləri ifşa edilib.

Belə ki, toplanmış sübutlarla Mərkəzin direktoru Mehriban Abasquliyeva tərəfindən müəssisədə yanğın təhlükəsizliyi qaydalarına riayət edilməsi işinin düzgün təşkil olunmaması, hadisənin baş verdiyi Mərkəzin Anesteziologiya, reanimasiya və intensiv terapiya şöbəsinin Yenidöğmüşlərin intensiv terapiya bölməsinin yerləşdiyi dördüncü mərtəbədəki palatasında tibbi avadanlıqların düzgün istismar olunmaması, palatada normadan artıq tibbi avadanlıqların istifadə edilməsi, habelə elektrik qidalandırıcılarda əvvəlki günlərdən yaranmış nasazlığın vaxtında aradan qaldırılmasını təmin etməməsinə əsaslı şübhələr müəyyən edilib.

Həmçinin, istintaqla Mərkəzin Anesteziologiya, reanimasiya və intensiv terapiya şöbəsinin müdiri Hamlet Mustafayev və Dəstək Xidmətləri şöbəsinin müdiri Elnur Əh-

mədlinin yanğın təhlükəsizliyinin təmin edilməsinə dair qaydaları pozmaları nəticəsində müəssisədə standartlara uyğun olmayan elektrik cihazlarından istifadə edilməsi, habelə istismara yararsız olan və qəza törədə bilən elektrik cihazlarındakı nöqsanların vaxtında aradan qaldırılmaması, bundan başqa çoxsaylı tibbi avadanlıqların elektrik xəttlərinin gücü və dözümlülüyü nəzərə alınmadan davamlı və nizamsız şəkildə xəstələrin müalicə alındığı palatalarda yerləşdirilməsi və istismarına əsaslı şübhələr müəyyən edilib.

Qeyd olunanlar nəticəsində infant inkubator körpə küvezi və yeni doğulmuş körpələrin müalicəsi üçün nəzərdə tutulmuş digər tibbi avadanlıqlarından təhlükəli şəkildə və standartlara uyğun olmadan istifadə edilmiş, yanğın xəbərdarlığı vasitələri işlək vəziyyətdə olmamış, elektrik xətlərində baş vermiş normadan artıq yüklənmədən törəyən yanğın otağa yayılmış, bununla da, 4 körpə ölmüş və

müəssisəyə ciddi əmlak ziyanı deyib.

İş üzrə Hamlet Mustafayev və Elnur Əhmədli Cinayət Məcəlləsinin 225.3-cü, Mehriban Abasquliyevaya isə həmin Məcəllənin 314.3-cü maddəsi ilə təqsirləndirilən şəxs qismində cəlb edilərək onlara həmin maddələrdə nəzərdə tutulan ittiham elan edilib, məhkəmənin qərarı əsasında hər üç təqsirləndirilən şəxs barəsində ev dustaqlığı və vəzifədən kənarlaşdırma növündə qətimkan tədbirləri seçilib.

Hazırda təqsirləndirilən şəxslərin digər qanunazidd əməllərinin, iş üzrə qanun pozuntularına yol verməsi digər şəxslərin dairəsinin müəyyən edilərək məsuliyyətə cəlb olunmaları, habelə bu kimi yanğının baş verəməsinə səbəb və şəraitinin müəyyən edilməsi istiqamətində istintaq-əməliyyat tədbirləri davam etdirilir.

İstintaqın gedışı və nəticələri barədə ictimaiyyətə əlavə məlumatın verilməsi təmin ediləcəkdir.

Son aylar Fələstin, Suriya, Livan və İraqda cərəyan edən qanlı hadisələrin bütün Yaxın Şərqə yayılacağı ehtimalı xeyli artıb. Bu bölgədə vəziyyət kəskinləşdikcə ABŞ-nin birbaşa müdaxiləsi qaçılmaz görünür. Beynəlxalq siyasi icmalçılarda fikrinə görə, Amerikada seçki ili olduğu üçün rəsmi Vaşinqton hələlik təmkinli davranmağa çalışır, ancaq kritik vəziyyət üçün hazırlıq işlərinə də başlanılıb.

ABŞ-nin "Politico" qəzeti "Bayden administrasiyası Qəzza müharibəsinin bütün Yaxın Şərqə yayılmasına hazırlaşır" başlıqlı məqaləsində sözügedən məsələyə toxunur. Həmin məqaləni qısa ixtisarla təqdim edirik: "ABŞ administrasiyasının rəsmiləri Qəzza sektorundakı müharibənin daha iri miqyaslı və uzun sürən regional münaqişəyə dönüşəcəyi halında buna necə reaksiya veriləcəyi planı üzərində işəyirlər.

Ağ Ev administrasiyasındakı yüksək vəzifəli məmur da daxil dörd mənbə ABŞ-nin Yaxın Şərqdə yeni müharibəyə cəlb olunacağı ehtimalını nəzərə almaqla mümkün ssenarilər üzərində gedən müzakirələrin məzhi bərəsində məlumat veriblər. Sözügedən mənbələr adlarının açıqlanmasını istəməyiblər. Müzakirələrin gedişi ilə bilavasitə tanış olan üç amerikalı rəsminin sözlərinə görə, hərbiçilər Qırmızı dənizdəki kommersiya gəmilərinə hücum edən və İran tərəfindən dəstəklənən husilərə cavab zərbəsi vurmağı planlayırlar.

Həmçinin kəşfiyyat nümayəndələri ABŞ-nin İraq və Suriyadakı bazalarına hücum edə biləcək İranpərəst qüvvələrin qarşısının alınmasını düşünürlər. Onlar husi döyüşçülərinin növbəti zərbələrinin haradan gələcəyini müəyyənləşdirməyə çalışırlar.

Bir neçə ay ərzində ABŞ-dakı pərdə arxası diskusiyalarda Tehranın dəstəklədiyi güclərin hücumlarının intensivliyini aşağı salmağa çağırırdılar, lakin rəsmilərin sözlərinə görə, silahlı qruplaşmaların öz hücumlarını azaltmalarının heç bir əlaməti görünmür, əksinə yaxın keçmişdə və hazırda bu hücumlar yalnız artıb.

İndiki gərginlik ona gətirib çıxarar ki, Prezident Bayden Yaxın Şərq işlərinə daha dərinə girir, amma ABŞ-dəki seçki öncəsi ehtirasların qızıxdığı bir vaxtda bütün fikirləri daxili problemlərin həllinə yönəltmək lazımdır.

Mənbələrin sözlərinə görə, münaqişənin sərhədinin genişlənməsi ehtimalı böyüyür, bunu həm də son günlər İraqda, Livanda və İranda baş verən hadisələr göstərir. Hadisələrin inkişafının bu cür vektoru nəinki regional təhlükəsizliyi, eyni zamanda Baydenin yenidən seçilməsi şansını da riskə atır. Prezident olandan sonra Bayden bütün müharibələrə son qoyacağına and içmişdi, lakin Amerika ordusunun Əfqanıstandan çıxarılması zamanı baş verən məyusedici hadisələr onun vədinin uğursuzluğa düşməsi ilə nəticələndi. Bayden öz prezidentlik

xarici siyasət çətin ki, seçkilərin nəticələrinə güclü təsir etsin. Belə bir şey heç zaman baş vermir".

"Quinnipiac University"-nin rəy sorğusunun noyabr nəticələrinə görə amerikalıların 84 %-i ABŞ-nin Yaxın Şərq münaqişəsinə qoşula biləcəyindən narahatdırlar. Aylar keçdikcə daha çox amerikalı Bayden administrasiyasının Ukraynaya hədsiz çox maddi dəstək göstərməsindən narazı qalır.

Baydenin seçki qərarına yaxın olan anonim mənbələrdən biri deyib ki, indiki Prezident həmişə xarici siyasətlə bağlı hadisələrə hər

Bu terror aktının məsuliyyətini İŞİD öz üzərinə götürüb.

4 yanvarda regiondakı gərginlik daha da artıb, Bayden administrasiyası Bağdada PUA zərbəsi vurub və ABŞ Müdafiə Nazirliyinin iki rəsmisi deyib ki, həmin hücum zamanı "Əbu Takva" adı ilə tanınan və İrana yaxı şie hərəkatının lideri Muştəq Taleb əl Səidi öldürülüb.

Administrasiyanın digər iki yüksək vəzifəli nümayəndəsinin verdiyi məlumatlara görə, yeni ilin ilk günü Prezident Bayden Qırmızı dəniz ətrafındakı vəziyyəti və sonrakı fəaliyyət variantlarını müzakirə etmək üçün

ni artırması regionda münaqişənin böyüyəcəyi qorxusundan irəli gəlir. Bu da son nəticədə Vaşinqtonu hərbi müdaxiləyə məcbur edə bilər. Ona görə də Qırmızı dənizdəki gərginlik daha çox həyəcan yaradır. Husilərin ticarət gəmilərinə hücumları ABŞ-ni bu hücumları önlemək üçün yeni beynəlxalq dəniz koalisiyası yaratmağa vadar etdi. Amerikanın beşinci donanmasının komandanı vitse-admiral Bred Kuperin jüranlistlərə verdiyi məlumata görə, 20-dən artıq ölkənin daxil olduğu koalisiyanın fəaliyyəti nəticəsində təxminən 1500 ticarət gəmisi bu

ABŞ MÜHARİBƏNİN BÜTÜN YAXIN ŞƏRQƏ YAYILMASINA HAZIRLAŞIR

"Bayden müəyyən qərarlar verməyə məcburdur"

müddətini Ukraynaya dəstəkləyən, HƏMAS-la mübarizədə İsrailə yardım göstərən Qərb lideri kimi başa vurur.

Amerikan hərbiçiləri bu iki müharibədə iştirak etməsə də, seçicilər həmin münaqişələrə müdaxilə imkanlarını gözdən keçirməklə xarici siyasətlə bağlı öz fikirlərini ifadə edə bilirlər.

Bayden Ukraynaya "lazım gələn qədər" kömək edəcəyi vədini verib və İsraili hərtərəfli dəstəkləyib. Amma Baydenin ehtimal edilən əsas rəqibi Donald Tramp deyir ki, o, bir neçə saat ərzində Rusiya-Ukrayna münaqişəsinə son qoyacaq, bundan əlavə Tramp bildirib ki, ABŞ İsrail və HƏMAS arasındakı mübarizəyə müdaxilə etməməlidir.

"Katon İnstitutu"nun (Cato Institute) müdafiə və xarici siyasət araşdırması üzrə direktoru Castin Loqan (Justin Logan) vəziyyəti belə şərh edib: "Tramp, əgər o, hakimiyyətdə olsaydı, Rusiya Ukraynaya girməzdi, İsrailə hücum olmazdı və ÇinTayvana təcavüz etməzdi iddiası ilə "Şanlı günləri xatırla" şüarı ilə seçiqabağı kampaniya aparacaq. Bayden isə deyəcək ki, bunlar onsuz da baş verəcəkdi, burada mənim günahım yoxdur. Əlbəttə, bu Bayden üçün xoşagəlməz mövzudur. Əgər vəziyyət əhəmiyyətli dərəcədə pisləşməyəcəksə, yəni bu münaqişələrdə amerikalı hərbiçilər ölməyəcəksə, onda

hansı bir şəkildə reaksiya verməli olacaq. Onun sözlərinə görə, Bayden bütün diqqətlərini seçicilər üçün daha böyük əhəmiyyət kəsb edən iqtisadiyyat və demokratiyanın gələcəyi kimi məsələlərə cəmləyəcək. Seçiqabağı yarış qızıxdıqca mövcud administrasiya Yaxın Şərqdəki qaynar nöqtələrlə əlaqədar olan hadisələrə diqqət ayırmağa və qərarlar verməyə məcburdur.

Bu yaxınlarda husi yaraqlıları kommersiya yük gəmisiyə hücum ediblər və ABŞ Hərbi Dəniz Qüvvələrinə məxsus helikopterlər əks zərbə ilə onların üç qayığını batırıb. HƏMAS isə Beyrutdakı yüksək rütbəli komandirin öldürülməsində İsraili günahlandırır. Bunlardan başqa, 2019-cu ildə ABŞ PUA-sının zərbəsi nəticəsində öldürülmüş İslam Keşikçiləri Korpusunun komandiri Qasım Süleymanın mezarına toplaşan onlarla insan partlayış nəticəsində həlak olub.

sulardan təhlükəsiz keçə bilib. Qırmızı dənizin cənub hissəsindən və Ədən körfəzindən keçən kommersiya gəmilərinə 25 hücum olub.

Husilərin hücumları iri gəmiçilik şirkətlərini marşrutlarını dəyişməyə məcbur edib ki, bu da öz növbəsində əlavə xərclərə və gecikmələrə səbəb olub. Amerika rəsmilərindən biri söyləyib: "Bizim nöqtəyi-nəzərimizə görə, ən böyük həyəcan husilərin gəmini batıra bilməsidir. Bəs o zaman nə baş verəcək?"

Bundan əlavə, Qəzza sektorunda gedən döyüşlərin İordan çayının qərb sahilinə və Livana keçəcəyi ilə bağlı qorxular qalmaqdadır. Livandakı HƏMAS liderinin öldürülməsi ilə bu təhlükə daha da arta bilər. Amma hələlik Amerika rəsmiləri Hizbullahın müharibənin sərhədlərini genişləndirmək istədiyi ilə bağlı heç bir əlamət görmürlər.

Tramp administrasiyası zamanı Pentaqonda işləmiş keçmiş dəniz piyadası və Mərkəzi Kəşfiyyat İdarəsinin zabiti Mik Marloy deyib: "Birləşmiş Ştatlar Qəzza sektorundakı müharibənin regional müharibəyə dönüşməsinin qarşısını almağa çalışır, amma ümumi yekunda bu qərar təkə bizdən asılı deyil. İndi münaqişənin regional müharibəyə çevrilmə biləcəyinə dair daha çox həyəcanlı siqnallar gəlir."

Yüksək təzyiqli olanlar üçün 5 məsləhətli çay

Yaşıl çayı pəhrizinizə daxil etmək hipertoniya riskini azaldır və yüksək təzyiqlin əsas amili olan stressi idarə etməyə kömək edir. Çay qan təzyiqlini aşağı salmaq qabiliyyəti ilə bilinir. Bu onun unikal tərkibi ilə bağlıdır.

Yüksək təzyiqli olanlar üçün tövsiyə olunan 5 çay növünü təqdim edirik:

Yaşıl çay

Yaşıl çayın tərkibində üreyin sağlam olmasına kömək edən flavonoidlər var. O, gündə ən azı 400 milliqram flavonoid istehlak etməyi tövsiyə edir. Bu normaya çatmaq üçün gündə bir neçə stəkan yaşıl çay içməyiniz məsləhətdir.

Pəhrizinizə yaşıl çayın daxil edilməsinin hipertoniya riskini azaldacağı və yüksək

təzyiqlin əsas amili olan stressi idarə etməyə kömək etdiyinə inanılır.

Hibiskus çayı

Həkim Frank Contacessin sözlərinə görə, bu çay təzyiqlini aşağı salmaqda təsirli olur.

"Hibiskusun tərkibindəki antosiyaninlər və digər antioksidanlar qan təzyiqlini demək olar ki, bəzi dərmanlar qədər aşağı

sala bilər", - o bildirib.

Çobanyastığı çayı

Çobanyastığı çayı insanların rahatlamasına kömək etməsi ilə tanınır. Ancaq onu içmək qanda xolesterin və trigliseridləri də aşağı salmaqda kömək edir. Həmçinin, damarların daralması riskini azaldır və bu da yüksək təzyiqlə səbəb olur. Üstəlik, ço-

banyastığın rahatlaşdırıcı təsiri var. Bu da yaxşı bir gecə yuxusu almağa kömək edə bilər. Bu, yüksək qan təzyiqlinin inkişaf riskini azaltmağın başqa bir yoludur.

Qara çay

Yaşıl çayda olduğu kimi, tədqiqatlar göstərir ki, qara çay qan təzyiqlini aşağı salmaqda kömək edə bilər və həmçinin üreyi qorumağa kömək edən xüsusiyyətlərə malikdir.

Ulonq çayı

Bu çay növü yüksək qan təzyiqlini azaltmaqda təsirli olan antioksidanlarla zəngindir. Bu növ çay yaşıl və qara çay arasında xərçdir. Buna görə də sağlamlıq üçün oxşar faydalara malikdir.

Ulonq çayının qan təzyiqlini aşağı salmaq üçün faydaları öyrənilib. Ancaq bu çayın tərkibindəki antioksidantlar yaşıl və qara çayda olanlarla eynidir. Deməli, ulonq çayının hipertoniya üçün oxşar faydaları olması mümkündür.

Orqanizm üçün ən təhlükəli səhər yeməyi

Dietoloq Daryl Coffre orqanizm üçün ən zərərli və təhlükəli səhər yeməyini açıqlayıb. Mütəxəssisin fikrincə, səhər yeməyi üçün ən təhlükəli qida banandır.

Onun sözlərinə görə, bu meyvənin tərkibindəki fruktozanın yüksək olması qanda şəkərin səviyyəsinin sürətlə artmasına səbəb olur.

"Bundan əlavə, şəkər səviyyəsinin sürətli şəkildə artıb və azalmasından sonra insan özünü yorğun hiss edir və konsentrasiyanı itirir. Banan yeməyin digər mənfi nəticəsi hiperasidləşmədir. Həzm prosesində meyvənin tərkibindəki şəkər fermentləşərək spirtə çevrilir. Ortaya çıxan turşular gut və osteoartritin inkişafını təhdid edən iltihaba səbəb ola bilər".

Xərçəng peyvəndi bu tarixdə hazır olacaq

"Modern" şirkəti bildirib ki, dəri xərçənginin ən ciddi forması olan melanomanın müalicəsində irəliləyiş iki il ərzində reallığa çevrilə bilər. Şirkət 2025-ci ilə qədər bu xəstəliyə qarşı eksperimental peyvəndin hazır olacağını gözləyir.

Bu barədə "Medical Xpress" məlumat yayıb. Adı peyvəndlərdən fərqli olaraq, terapevtik peyvəndlər bədənin öz immun sistemini işğalçıya qarşı öyrətməklə müalicə edir. "Moderna" şirkətinin baş direktoru Stefan Banselin sözlərinə görə, bu, onkologiyada yeni ümid və ya "immunoterapiya 2.0" deməkdir.

Son klinik sınaqların nəticələri göstərir ki, "Moderna" peyvəndi melanoma xəstələrində residiv və ya ölüm riskini əhəmiyyətli dərəcədə azaldır. Bu məlumatlar onkologiya üçün böyük əhəmiyyət kəsb edir.

Alimlər əvvəlki sınaqların nəticələrini təsdiqləmək və ABŞ Qida və Dərman Administrasiyası (FDA) və Avropa Dərman Agentliyindən terapevtik peyvənd üçün təsdiq almaq üçün 2024-cü ildə 1000 nəfəri əhatə edən daha geniş "üçüncü mərhələ" tədqiqatı keçirməyi planlaşdırırlar.

Alimlər insan ömrünü 16 il uzatmağın sadə yolunu tapıblar

ABŞ-nin Pensilvaniya Dövlət Universitetinin bir qrup alimi zoğalın faydalı xüsusiyyətini kəşf edib.

Araşdırmanın nəticələri "The Journal of Nutrition" jurnalında dərc olunub. Alimlərin araşdırmasına görə, zoğal gündəlik istifadə edildikdə ölüm riskini 31 % azaldır ki, bu da ömrü orta hesabla 16 il uzadır.

Elmi işin müəllifləri səkkiz il ərzində 37 min insanın sağlamlıq vəziyyəti ilə bağlı məlumatları təhlil ediblər. Onlar tədqiqat iştirakçılarının qida rasionu və onun insanların orqanizminə təsiri haqqında məlumat toplayıblar. Xüsusilə, alimlər giləmeyvənin tərkibində olan flavonoidlərlə maraqlanıblar. Onlar geniş farmakoloji fə-

aliyyət spektri ilə seçilir.

Giləmeyvələr xoleretik, bakterisid, spazmolitik, kardiotonik təsirlərə malikdir, qan damarlarının kövrəkliyini və keçiriciliyini azaldır, radionuklidləri bədənə çıxarmağa qadirdir, həmçinin xərçəng xəstəliyi əleyhinə təsir göstərdiyi sübut edilib.

Məlum olub ki, ölüm riskini ən çox zoğal (31%), qarağilə (21%) və çiyələk (14%) azaldır. Müəlliflərin fikrincə, ən yaxşı təzə giləmeyvə yeməkdir, lakin mövsümdənkenar dövrdə mürəbbə, kompotlar və ya tərkibində çoxlu şəkər olan digər yeməklər istisna olmaqla, istənilən formada giləmeyvə yemək məqsədəuyğundur.

Təsisçi:

Tapdıq Abbas

Baş redaktor:

Akif Nəsirli

Birinci müavin:

Şahnaz Salehqızı

İnformasiya şöbəsinin müdiri:

Röyal Əsədli

Bölgə müxbirləri:

Vaqif Cəmilov
Sadıq Sadıqov
Fərman Məhəmməd Əzizli

İqbal Məmmədov
İlkin Əsədzadə

Qəzet 16 fevral 2003-ci ildən çıxır.

Ünvan: AZ 1073, Azərbaycan, Bakı şəhəri, Mətbuat prospekti, 529-cu məhəllə, 6-cı mərtəbə "Azərbaycan" nəşriyyatı

E-mail: paralel_qazeta@mail.ru

Qəzet Vüqar Toftiqoğlu mətbəəsində çap olunur.

Əlyazmalara rəy verilmir və geri qaytarılmır.

Qeydiyyat №257

Sifariş: 2185 Tiraj: 1550